

מחוברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קס"ט | פרשת משפטים | תשפ"ד

לונדון			ניו יורק			בני ברק			ירושלים			זמני כניסת ויציאת שבת קודש:
בגמ"מ	איתא השבת	כניסת השבת	בגמ"מ	איתא השבת	כניסת השבת	בגמ"מ	איתא השבת	כניסת השבת	בגמ"מ	איתא השבת	כניסת השבת	
18:19	17:57	16:48	18:36	18:14	17:04	18:35	18:00	16:59	18:36	17:58	16:44	

השבוע בגליון:

חשיפה: מי נהג שבכל שבת היה מברך שהחיינו על איזה פרי, וחסידיו היו מחפשים לו פירות חדשים בכל רחבי העולם, כדי שלא תעבור עליו אפילו שבת אחת שלא יברך בה שהחיינו... | עמ' ט'
סגולה: תפילה בציבור סגולה לפרנסה | עמ' ב'
אקטואליה: קיבלו הלוואה על מנת שיקראו לבית הכנסת 'סוכת שלום' ע"ש אביו של המלוח, האם זה ריבית? | עמ' י'

פנינים ואמרות

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

מדוע ציוה כנען לבניו שלא ידברו אמת

מְדַבֵּר שֶׁקֶר תִּרְחַק וְגו' (כג, ז).
 איתא בגמ' (פסחים ק"ג). חמשה דברים צוה כנען את בניו וכו' ואל תדברו אמת.
 הרה"ק מאסאטמאר זצ"ל אמר פעם בבדיחותא, לכאן למה הקפיד כל כך כנען ומה איכפת ליה אם בניו ידברו אמת.
 רק הכוונה, שמצינו בחז"ל (ראה רש"י במדבר יג, כז) כל שקר שאין בה קצת אמת אין סופה להתקיים, והטעם שאז נתגלה השקר, וכנען אמר לבניו שאין צריכין לחוש על זה ואין צריכין לערב אפי' קצת אמת, דיהיו כ"כ שקרנים שאם יתגלה השקר תיכף יהא להם מוכן שקר אחר...
 קובץ גינת ורדים (ח, עמ' נא)

מדוע טוב שברופאים לגיהינום!?

וְרָפָא יִרְפָּא (כא, יט). ובגמ' (ב"ק פה, א) ילפינן, מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות.
 וא"כ קשה מדוע איתא במשנה (קידושין פב, א) טוב שברופאים לגיהינום, הרי מן התורה ניתנה להם הרשות לרפאות.
 כתב בפרדס יוסף: "ל בדרך צחות, דרואים מי שרכש לו מעט השכלה מתיר לעצמו להטות מדרך התורה, ואומר שלא נאה למושכיל כמוהו לעשות דברים שלא יבין, וכן רופאים מהנדסים עורכי דין אומרים הגם מאתנו ידרוש להיזהר מטריפות לשמור שבת ולהניח תפילין כמו

לקח מאלף מ'עבד נרצע' לימינו

אנו
 וְאִם אָמַר יְאִמַר הֶעֱבַד אֶהְבֵּתִי אֶת אֲדֹנָי אֶת אֲשֵׁתִי וְאֶת בְּנֵי לֹא אֲצַא חֶפְשִׁי וְגו' וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ וְעִבְדוֹ לְעֹלָם (כא, ה-ו). טעם לרציעת האזון, 'אמר רבי יוחנן בן זכאי, אזון ששמע בהר סיני לא תגנב והלך וגנב תרצע' כו' (מכילתא נזיקין ב).

יש בענין זה רמז נכון לכל העוֹרֵים שבמחנה העברים, הנושאים כל ימיהם על שכמיהם כל מיני עבדות ותלאות ומכאובות כדי להשיג

מאנשים פשוטים.
 וכאשר יביעו מחאתם בשערי גיהינום, המלאך יטריח את הטוב שברופאים כמו הרמב"ם ועוד, לפני גיהינום ויצג אותנו לפניהם, ויאמר להם האם אתם הייתם רופאים גדולים ממנו והוא קיים כל התורה, ואתם בידיעת חכמת הרפואה מעט מועיר חפשים אתם מתורה. וזהו שאמרו "טוב שברופאים", הצדיק היותר גדול שברופאים יובא לעת קצרה ל"גיהינום" כדי להסיר תלוונות הרופאים החופשיים.

פרדס יוסף - בפרשתנו

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' י"ט

פניני אביר יעקב עמ' ו'

פנינים חכמים
ואמרות נפלאות
על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

ובעריכת השולחן, וכיון שלא היה רגיל בכך, החליט להמתין עד מוצאי שבת.

במוצאי שבת המתין כמה שעות - בכדי שהיית זמן נסיעה מביתו לסטולין. ונכנס למעון קדשו של הרבי, וסיפר על מטרת בואו, היות והציע את עצמו להתקבל לשו"ב בעיירה פלונית שרוב אנשיו הם חסידים של הרבי, ואמרו לו שכדי שיוכל להתקבל, עליו לנסוע להרבי ולקבל הסכמתו וברכתו.

הרבי פנה בשאלה אל האורח, מתי הגיע לסטולין? ענה האורח זה עתה הגעתי. אמר לו הרבי, אילו היית אומר את האמת, שאתה כבר נמצא כאן עוד מערב שבת, אלא שקשה היה עליך התפלות הארוכות, הרי הייתי נותן את הסכמתי, כי אין אני מקפיד על זה כלל וכלל שיבואו לכבדני. אבל עכשיו שהוצאת מפידך דבר שקר, אין באפשרותי לתת הסכמה לקבל אותך כשוחט.

לב ישראל (להגה"צ רבי ישראל גרוסמן זצ"ל)
בפרשתנו

לא יכנסו עמו להליץ בעדו. וזה רמז נכון וסוד מסתרי התורה.

כלי יקר - בפרשתנו

השוחט שהפסיד 'משרתו' בגלל שקר

מְדַבֵּר שְׁקֵר תִּרְחַק (כג, ז).

בעיירה אחת חיפשו שו"ב, והנה הגיע אחד שהציע את עצמו בפני המרא דאתרא, והראה בפני הרב כתב קבלה שהוא שוחט ובודק מומחה. הרב בחן אותו, כמו"כ ראה איך שהעמיד סכין חד לשביעות רצונו. אמר לו הרב, היות ורוב אנשי העיירה הם חסידים של האדמו"ר רבי ישראל מסטולין זצ"ל, על כן אם ברצונו להתקבל לרצון התושבים, עליו לנסוע להרבי ולקבל הסכמתו.

השוחט נסע בערב שבת לסטולין, אמנם עשה חשבון לעצמו, שאם יכנס להרבי עוד בערב שבת, יהיה מוכרח להשתתף במשך השבת בתפלות

הקנינים המדומים, ואל אותן הקנינים הוא נמכר לעבד עולם, וטוען שהוא מוכרח לעשות בפקף ובזקב בשביל אשתו ובניו וכי הוא מרבה בשבילם, ואינו מבקש לצאת לחירות כל ימיו, וסביר וקבל עליו כל התלאות באמרו אהבתי את אשתי ואת בני לא אצא חפשי 'חרות חירות על הלוחות' (ראה אבות פ"ו מ"ב), כי הנני קשור בַּחֲבֵלֵי אֲדָם וּבַעֲבָתוֹת אֲהַבֵּת אִשָּׁה וּבָנִים (ע"פ הושע יא ד).

ועל כן קרא שמו עבד נרצע, כי כל ימי חייו לא יִשְׁקֹט הָאִישׁ עַד אִם אֲשֶׁר פָּלָה בְּהֶגְלֵ יָמָיו וְשָׁנוּתָיו בְּפִהֶלָה (ע"פ רות ג יח, תהלים לח, עג) וטרדות שונות זו מזו, ובמותו לא ילווהו אשתו ובניו כי אם עד פתח קברו ומשם יִפְרְדוּ, כדאיתא בפרקי רבי אליעזר (פ"ג). על כן נאמר בסתם עבד זה והגישו אדוניו אל האלהים (פסוק ו), אל מקום המשפט, כי בזה מרמזים לכל אדם כי לעתיד ביום הדין לא יצאו לעזרתו אשתו ובניו אשר עליהם אמר אהבתי את אשתי ואת בני, כי המה אינן אוהבים אותו כל כך, ואדרבה יעזבוהו מן הדלת והלאה וְשֶׁם יִרְבֵּץ לַפֶּתַח חֲטָאָתָא, ומן הדלת והלאה

סגולת השבוע

תפילה בציבור סגולה לפרנסה

וְעַבְדְּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם וּבִרְךְ אֶת לַחֲמֶךָ וְאֶת מִימֶיךָ וְגו' (כג, כה).

בספר מאור ושמש (בפרשתנו ד"ה ועבדתם) כתב, כי עיקר עבודת ה' היא שישתתף אדם עם הציבור, ואם מתפלל עם הציבור יהיה מובטח לו שפרנסתו תהיה מצויה במעשי ידיו. וזהו פירוש הפסוק "ועבדתם את ה' אלהיכם" - פירוש לשון רבים, ואיזה עבודה שהיא בלב, הוי אומר זו תפילה, ואמר הכתוב אם תעבדו ביחד את ה' אלוהיכם, דהיינו שתתפללו יחד עם הציבור, "וברך את לחמך ואת מימך" פירוש שיברך את פרנסתך שתהיה לך פרנסה טוב ורחבה עיי"ש. גם הגאון בעל הכתב סופר (פרשת עקב ד"ה ולעבדו) כתב, שהקובע זמן לתפילה עם הציבור, יתן לו ה' ברכה בחפציו ויצליח בפרנסתו.

ודברים נפלאים כתב הרה"ק רבי אהרן מקרלין בספר בית אהרן (סדה"י) בהאי לישנא: "וזה אצלי ברור אשר תפילה בציבור יכולה לעזור לאדם בכל דבר, כמו צדיק הדור" עכ"ל.

ומעשה שהיה (תפארת רבותינו אלכסנדר עמ' נז), סוחר אמיד היה רבי נתן יהושע ממלאווא, וטרדות מסחרו שטפוהו עד שהיה מתפלל ביחידות, לחסוך זמן. ביום מן הימים נהפך עליו הגלגל, ואיבד כל כספו. בא לפני רבו, הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זצ"ל. אמר לו הרבי: "יש בידי סגולה לפרנסה, והיא תפילה בציבור". והסביר: בתפילת עמידה י"ט ברכות, וכן בחזרת התפילה. ואמרו חז"ל (ברכות נג, ב) שהעונה אמן גדול מן המברך, הרי עוד י"ט. ג' פעמים י"ט, כמנין ז"ן.

קיבל עליו רבי נתן יהושע להתפלל במנין, לכיון בחזרת התפילה ולענות אמן על כל ברכה. שב לעירו, והנה לקראתו נכרי שרגיל היה לסחור עימו. שאלו: "מדוע אינך בא לסחור? יש לי בריכת דגים למכור!". ענה שהוא בא מהדרך ואין עמו מעות. ענה הנכרי: "איני דחוק במעות, תשלם כאשר תמכור!" מאותו עסק התחיל מסחרו משגשג מחדש, וכל ימיו הקפיד על תפילה במנין כדינה!

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

הנה אנכי שלח מלאך לפניך:

נער הבר מצוה התפלל שלושים יום על קברי צדיקים שהוא רוצה תזמורת בסעודת הבר מצוה, ומה היה הסוף המפתיע הסכיתו ושמעו:

אני גר בצפת. בבוקר אני אברך כולל, ובערבים, להשלמת הכנסה, אני מנגן באירועים ובחתונות, לפי הביקוש. הנגינה שלי מלווה את שירתו המרגשת של אחי התאום, וכך אנחנו מופיעים מפעם לפעם, מזמרים ומשמחים אלוקים ואנשים.

לאחי יש קשר עם אמרגן - אדם שתפקידו לתווך בינו לבין מי שמעוניין באירוע. אמרגן זה התקשר אליו באחד מימי תשרי, ואמר לו, "יש לי בשבילך אירוע מיוחד, ושכרו בצידו. אני חושב שאתה מתאים מאוד לזמר שם. המפיק אמר שהוא שמע עליך, אבל לפני שהוא סוגר איתך, הוא רוצה לראות הקלטה מצולמת שלך בזמן עבודתך. חשוב לו לראות אותך בזמן אמת, עם ציבור. ובכן, תשלח לי הקלטה כזאת."

אחי אמר שהוא ישלח. הוא רצה מאוד את העבודה, אבל הקלטה לא הייתה לו. מה יעשה? הן אנשים אינם עורכים חתונות בחודש תשרי, והוא חייב להשיג מישהו שירצה אותו אצלו באירוע, כדי שיוכל לבצע הקלטה.

הוא הסתובב אובד עצות, והנה, בכניסה לבית המדרש הוא מבחין במודעה המזמינה את המתפללים לבר מצווה. עלה בדעתו רעיון: הוא יתקשר לאבי הנער, ויציע את עצמו לזמר אצלו בבר מצווה בחינם, וכך יוכל להקליט את עצמו.

בשלב הזה הוא התקשר אליי וביקש ממני ללוות אותו בנגינתו. אמרתי לו, "אני עושה את זה להשלמת פרנסה, ולא בשביל אירועי חנם."

"זה בשביל שתהיה לנו הקלטה מהעבודה שלנו ביחד", הוא ניסה לשכנע. "זה חשוב לי מאוד."

שאלתי את רבי אם אכן נכון להקדיש את הזמן הזה לנגינה, והרב אמר לי, "זה הרי אח שלך, התאום שלך, ונראה שמן הראוי שתסייע לו, בפרט בדבר זה, שאין מישהו אחר שיכול לעשותו".

הסכמתי.

אחי מתקשר לאבי הנער ושואל: "ראיתי שאתם עושים היום בר מצווה. אולי תרצו שאבוא יחד עם אח שלי, ונעשה לכם תזמורת?"

מהעבר השני אין תגובה. אחי מחכה ומחכה, ולבסוף שואל, "סליחה, אתה

איתי?"
"אני פשוט... פשוט... אין לי מילים. אתה רוצה לומר לי שזה אמיתי? אתה תבוא עם אח שלך לנגן לנו בחינם?"

"כן. זה מתאים לכם?"

"מתאים? זו לא מילה. אתה פשוט לא מבין מה שקרה כאן."

כאן החל האב לגולל את הקורות אותם בחודש האחרון:

"הבן שלי, בחור הבר מצווה, רצה מאוד מאוד שתהיה לו תזמורת בבר מצווה. איננו בעלי אמצעים, ואת כל מה שקשור לבר מצווה, מהתפילין ועד הקינוח, אנחנו מביאים ממש במסירות נפש. אנו מכינים הכול בעצמנו: אוכל ביתי, באולם הכי פשוט, וזה פשוט לא שייך להוסיף עוד ששת אלפים ש"ח לתזמורת."

הסברתי לבני את המצב, אך הוא התעקש. 'אם אתם לא יכולים לעזור לי, הוא אמר לי ולאשתי, 'אז אבקש מהריבוננו של עולם שיעזור לי'.

בחודש האחרון הוא הלך יום-יום לבית החיים בצפת, התפלל על קברי צדיקים לסייעתא דשמיא לכבוד הבר מצווה, ובכל פעם ביקש שתהיה לו תזמורת בבר מצווה. כך כבר שלושים יום.

אני ואשתי ראינו כמה הוא רוצה ואיך הוא מתפלל, וממש פחדנו, מה יהיה? הוא כל כך בטוח שה' יעזור לו, ואנחנו רואים את המציאות. אין באופק שום בעל מנגן שיבוא להנעים לנו בנעימותיו בבר מצווה. אני כבר הודעתי שאיני מתכוון לשלם את זה. שום נדיב עדיין לא הציע לנו סכום שמתאים לכך. והנה, פתאום, הטלפון הזה.

ה' שמע את תפילתו של הילד!!! אתם שליחי

של הבורא יתברך!"

זה היה אירוע שמח במיוחד. נער הבר מצווה זרח מאושר. ההקלטה הייתה רק סיבה: את ידו של המסוכב ראינו כאן. הייתה לנו הזכות להשתתף בהופעה מופלאה של פרי האמונה - הבטחון.

(גליין השגחה פרטית)

הבן שלי, בחור הבר מצווה, רצה מאוד מאוד שתהיה לו תזמורת בבר מצווה. איננו בעלי אמצעים, ואת כל מה שקשור לבר מצווה, מהתפילין ועד הקינוח, אנחנו מביאים ממש במסירות נפש. אנו מכינים הכול בעצמנו: אוכל ביתי, באולם הכי פשוט, וזה פשוט לא שייך להוסיף עוד ששת אלפים ש"ח לתזמורת. הסברתי לבני את המצב, אך הוא התעקש. 'אם אתם לא יכולים לעזור לי, הוא אמר לי ולאשתי, 'אז אבקש מהריבוננו של עולם שיעזור לי'.

כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ:

**הסכים לעשות חסד לסחוב חבילה כבידה לאשדוד, למרות הקושי -
וזה מה שהציל אותו מלהישאר תקוע בלי בגדי שבת קרוב לכניסת השבת:**

אביו של שולח הספרים. על אתר, תוך כדי ששאר הנוסעים יורדים, אבי המשפחה מוציא את המזוודה מתא המטען, ופותח אותה כדי לשחרר לאב הממתין את הספרים שנשלחו אליו. ואז הוא מגלה: זו לא המזוודה שלו! הנוסע האחרון כבר הספיק לרדת, הנהג כבר עמד לסגור את הדלתות, ואבי המשפחה דופק בחוזקה על האוטובוס בצעקות 'רגע, רגע'. הנהג עוצר, תא המטען נפתח, המזוודה הזוהי לשלו מוחלפת במזוודה שהיא באמת שלו, נפתחת בתחנה, הספרים מועברים לאב הממתין, ורק אז אבי המשפחה מסכם:

אם לא היה עושה טובה לאותו משלח ספרים אלמוני, אם לא היה נוטל את הספרים וחייב לפתוח את המזוודה בתחנת האוטובוס, היה מוצא את עצמו בבית זר באשדוד שעה לפני שבת, בלי המזוודה שלו. לך תחפש מזוודה אבודה ובה כל בגדי השבת שלך בין עשרות אוטובוסים, כששבת הולכת ומתקרבת... רק בגלל שגמול חסד עם יהודי זר ונטל ממנו את הספרים - זכה לגלות את תקלת ההחלפה כבר בתחנה, והמזוודה שלו הגיעה לרשותו!

'אז מי גמול חסד עם מי בסיפור הזה? הרי הודות לחסד שעשיתי בלקיחת הספרים - המזוודה שלי אצלי בשבת!' - מסכם האיש את סיפורו, ומאיר את עיניו:

לפעמים, עשיית חסד היא פעולה שדורשת מסירות, קצת או הרבה. לא תמיד זה הכי נעים, הכי מתאים, הכי מסתדר מול אילוצים אחרים. אבל תמיד תמיד זה כדאי ומשתלם, תמיד תמיד גמילות חסד פותחת שערי חסד ורחמים. הבה נרבה במעשי חסד, הבה נתמסר לגמול חסד, ונזכה בחסד הבורא וברחמי עולמו כל הימים!

(גליון פניני פרשת השבוע)

צהרי ערב שבת, תחנת אוטובוס ירושלמית הומה. עומד שם אב למשפחה ברוכה עם ילדיו, וכמעט כל אצבע מאצבעות ידיו ממוקדת במשימה אחרת: באחת הוא אווז את העגלה ובה התינוק, באצבע אחרת הוא מוודא שילד נוסף נותר מחובר אליו ולא הולך לאיבוד. בכף היד השנייה הוא מחזיק את המזוודה הענקית ושני בנים שתוחבים את ידיהם בכף ידו, ותוך כדי עיניו בולשות לכל הכיוונים - לוודא שאף ילד או ילדה, חבילה או שקית, לא יילכו לאיבוד בתחנה הסואנת.

ניגש אליו יהודי זר, ובידו שקית כבדה עמוסת ספרים. 'אתה נוסע לאשדוד אולי? אבא שלי מאוד זקוק לספרים הללו, האם תוכל לקחת אותם איתך? זה יהיה חסד גדול. רק תגיד לי היכן אתה יורד והוא ימתין לך בתחנה!' - האיש דיבר בשטף, כשאב המשפחה מתקשה להתרכז. הוא אכן נוסע לאשדוד, אבל לקחת את כל חבילת הספרים הכבדה הזו? והרי הוא מבורך בחבילות משלו ובקושי משתלט...

'אה... אני קצת עמוס, אולי תנסה מישהו אחר?' - הוא שואל כמתנצל, והלה יוצא לסיבוב בין הממתנים, עד שהוא מגלה שאיש מהם אינו נוסע אשדודה, והוא שב לאבי המשפחה. 'תעשה לי חסד, ממש אין לי ברירה, אף אחד אחר מהתחנה הזו אינו נוסע לאשדוד. אני אסייע לך להכניס את הספרים למזוודה...'

נו, כיהודי מחונן לחסד גם כשהדבר דורש מסירות, האיש נענה למשימה. הוא מפקיד את הגדולים על העגלה והקטן, משכיב את המזוודה בתחנת האוטובוס, פותח את הרוכסן ותוחב את חבילת הספרים הכבידה פנימה. 'אבא שלי יחכה לך בתחנה בה אמרת שתרד!' - מבטיח המשלח, ונעלם... האוטובוס מגיע, הנסיעה חולפת די ביעף, וכעבור שעה וקצת בני המשפחה בראשות האב יורדים מהאוטובוס בתחנה באשדוד, שם ממתין

מחוברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

מתחילים
את היום!

אם ימצא הגנב:

אולטימטום של הגנרל, הנסיעה למהר"ם א"ש והישועה הפלאית...

עיניו של הגנרל רשפו מזעם. הוא נופף בידו בכעס לעבר הרב יוסף-יהודה הלפרט וצעק: "עליך להשיב את הטבעת בתוך עשרים וארבע שעות".

זה היה בשלהי קיץ שנת תקצ"ז רוחות מלחמה נשבו, וגדודי צבא נעו ברחובות הערים המרכזיות. גם לעיר מונקאץ' הגיע גדוד גדול, בראשות גנרל עתיר קרבות ומדליות. על התושבים הוטל לדאוג לאנשי הצבא למקומות לינה ומזון.

הרב יוסף-יהודה הלפרט היה חסיד בלב ובנפש של הרה"ק רבי צבי-אלימלך שפירא מדינוב, בעל 'בני יששכר'. נוסף על היותו תלמיד-חכם וחסיד גדול, היה גם גביר נכבד, ובבעלותו היו בית מלון ובית מזיגה.

הגנרל הורה לשכן בבית המלון שלו את מפקדי הגדודים. שאר החיילים שוכנו באוהלים שנפרסו בשדות שמחוץ לעיר. "שיהיה לכפרת עוונות", אמר הלפרט, על ההפסד הצפוי לו.

בליל שבת ישב הלפרט עם משפחתו לסעודת השבת, ופתאום נשמע קול המולה מכיוון המלון. התברר שהגנרל איבד טבעת יקרה, שקיבל לאות הוקרה מאת קיסר אוסטריה. נוסף על ערכה הכספי הגדול, הטבעת הייתה יקרה מאוד בעיניו.

הקצינים שבפיקודו נקראו לנטוש את המפות ותכניות המלחמה, ולהורות לחייליהם לחפש את הטבעת האבודה. כאשר החיפושים העלו חרס, הורה הגנרל לקרוא לבעל המלון.

"אני מטיל עליך את האשמה על היעלמות הטבעת", הבהיר באוזניו. "עליך להשיבה בתוך עשרים וארבע שעות, שאם לא כן, תומת".

הלפרט ניסה להסביר לגנרל כי לא הוא ולא מי מאנשיו היו במלון בשעה שאבדה הטבעת, אך כל הסבריו נדחו.

העיר נעשתה כמרקחה. הכול שחו בזעם ובכאב על האסון הנורא שניחת על ראשו של הלפרט. עסקני הקהילה חיפשו דרכים להשפיע על הגנרל שלא יאשים את הלפרט באשמה המופרכת, אך המאמצים לא נשאו פרי.

בשעה זו חש הלפרט כמה חסר לו רבו, ששהה בדינוב שבפולין. "אילו יכולתי לנסוע עכשיו אל רבי, היה מציל אותי מהצרה הזאת", הרהר בעצב.

לאחר שיצאה השבת ומועד האולטימטום התקרב לסימומו, הבין הלפרט שעליו לברוח מהעיר. הוא חמק לבית אחד מידידיו, לקח סוס משובח ויצא מהעיר אל תוך אפילת הלילה, בשאיפה לברוח רחוק ככל האפשר.

רכיבה מהירה הביאה אותו לעיר אונגוואר (אוז'הורוד). הוא התעניין היכן מתגורר הרב, ופנה לעבר ביתו. אם אין באפשרותו להגיע אל רבו שבדינוב,

ייכנס לרב המקומי וישיח לפניו את צרתו. אחוז בהלה נכנס אל חדרו של רבי מאיר איזנשטטר, מגדולי רבני הונגריה, שנודע בכינויו 'מהר"ם א"ש', שבאותה שעה עדיין ישב בסעודת 'מלווה מלכה'. הלפרט היה שרוי בסערת נפש, ומילים לא ברורות יצאו מפיו.

רבי מאיר הגיש לו כיסא ומזג לו משקה. לאחר שנרגע מעט, החל הלפרט לספר את הצרה הגדולה שהתרגשה עליו.

כשסיים את הסיפור קם רבי מאיר, נסער כולו. הוא ניגש אל ארון הספרים, נשען על אחד המדפים ושקע בהרהורים עמוקים. דממה השתררה בחדר. במשך כמחצית השעה לא הוציא הגה מפיו, ומדי פעם בפעם פסע בחדרו הלך ושוב בדקות, פניו להבים.

פתאום התנער משרעפיו ובפנים זורחות אמר להלפרט: "ר' יהודי, כבר נושעתם! קום וסע לביתך לשלום ובשמחה!".

הלפרט חשב כי הוא חולם בהקיץ. "מה עלי לעשות?", שאל במבוכה.

"מה זאת אומרת?", התפלא רבי מאיר. "אמרת לך, שוב לביתך, ותתבשר בבשורה טובה ומשמחת".

הלפרט לא האמין למשמע אוזניו. "כיצד אוכל לשוב לביתי, כשאותו רשע זומם להורגני?!", הוסיף והקשה.

"נו, ר' יהודי", גער בו רבי מאיר, "אין זה הולם אתכם להרבות כל-כך בשאלות".

ליבו הלם בפראות כאשר התקרב לעירו, מונקאץ'. הוא שם את פעמיו אל ביתו, מביט בחשדנות ימינה ושמאלה, ופתאום הבחין באשתו עומדת ברחוב. כשהבחינה בו מרחוק סימנה בידיה שימהר לבוא.

התברר שפתאום נשמעה ירייה מאחד מחדרי המלון. כעבור זמן בא לביתם הגנרל בכבודו ובעצמו. הוא התנצל לפני האישה על שחשד בבעלה. הגנרל סיפר כי הטבעת נמצאה בידי שלישו הנאמן, וזה התאבד לאחר שהבין כי עומדים להסגירו.

"באיזו שעה אירע הדבר?", שאל הלפרט את זוגתו. הוא נדהם לשמוע כי הדבר קרה בדיוק כאשר רבי מאיר היה שעון על ארון הספרים, שקוע בשרעפיו.

עם שחר מיהר הלפרט לשוב לאונגוואר, להודות לצדיק על הישועה הפלאית. סיפור המעשה היכה הדים נרחבים בכל האזור. מאז נהג הלפרט לערוך בכל שנה סעודת הודיה מיוחדת ובה סיפר מחדש את הנס שאירע לו.

הגנרל חשב כי הוא חולם בהקיץ. "מה עלי לעשות?", שאל במבוכה.

"מה זאת אומרת?", התפלא רבי מאיר. "אמרת לך, שוב לביתך, ותתבשר בבשורה טובה ומשמחת".

הלפרט לא האמין למשמע אוזניו. "כיצד אוכל לשוב לביתי, כשאותו רשע זומם להורגני?!", הוסיף והקשה.

"נו, ר' יהודי", גער בו רבי מאיר, "אין זה הולם אתכם להרבות כל-כך בשאלות".

ליבו הלם בפראות כאשר התקרב לעירו, מונקאץ'.

הוא שם את פעמיו אל ביתו, מביט בחשדנות ימינה ושמאלה, ופתאום הבחין באשתו עומדת ברחוב.

כשהבחינה בו מרחוק סימנה בידיה שימהר לבוא.

התברר שפתאום נשמעה ירייה מאחד מחדרי המלון.

כעבור זמן בא לביתם הגנרל בכבודו ובעצמו. הוא התנצל לפני האישה על שחשד בבעלה. הגנרל סיפר כי הטבעת נמצאה בידי שלישו הנאמן, וזה התאבד לאחר שהבין כי עומדים להסגירו.

"באיזו שעה אירע הדבר?", שאל הלפרט את זוגתו. הוא נדהם לשמוע כי הדבר קרה בדיוק כאשר רבי מאיר היה שעון על ארון הספרים, שקוע בשרעפיו.

עם שחר מיהר הלפרט לשוב לאונגוואר, להודות לצדיק על הישועה הפלאית.

סיפור המעשה היכה הדים נרחבים בכל האזור. מאז נהג הלפרט לערוך בכל שנה סעודת הודיה מיוחדת ובה סיפר מחדש את הנס שאירע לו.

(גל' שיחת השבוע)

פתאום התנער משרעפיו ובפנים זורחות אמר להלפרט: "ר' יהודי, כבר נושעתם! קום וסע לביתך לשלום ובשמחה!".
הלפרט חשב כי הוא חולם בהקיץ. "מה עלי לעשות?", שאל במבוכה.
"מה זאת אומרת?", התפלא רבי מאיר. "אמרת לך, שוב לביתך, ותתבשר בבשורה טובה ומשמחת".
הלפרט לא האמין למשמע אוזניו. "כיצד אוכל לשוב לביתי, כשאותו רשע זומם להורגני?!", הוסיף והקשה.
"נו, ר' יהודי", גער בו רבי מאיר, "אין זה הולם אתכם להרבות כל-כך בשאלות".
ליבו הלם בפראות כאשר התקרב לעירו, מונקאץ'.
הוא שם את פעמיו אל ביתו, מביט בחשדנות ימינה ושמאלה...

עצות וסגולות:

ענייני ענווה (ב')

העניו מוחל גם לעושים לו רעה

בא ללמד המדות שצריך להתנהג בהם הענו. צריך אפילו מי שעשה לו רעה, לא יעשה לו מדה כנגד מדה, רק מוחל על עלבונו ועובר על מדותיו. ועוד צריך שיהיה שפל רוח בפני כל אדם, קטן וגדול. ומי יביאנו לידי ענווה זו, יזכר כי סופו להיות רמה ותולעה ואיך ירום לבבו, וכמו שאמר התנא (אבות פ"ד מ"ד) מאד מאד הוי שפל רוח בפני כל אדם שתקנת אנוש רמה, דקדק ואמר 'בפני כל אדם', לומר אפילו פחות שבפחותים הוי שפל רוח בפניו.

(פיתוחי חותם פרשת נח, ד"ה ויקטן ילד)

העניו מונע את משבחיו מלשבחו

כתבו בעלי המוסר, דהענו השלם במדותיו וחסידותו, כשמשבחים אותו ומזכירים מעשיו הטובים לפניו, אומר להם שתקו, הס כי לא להזכיר, כי אין אתם יודעים כמה רעות יש בידי, ואלו הייתם יודעים אותם תדעו פחיתות ערכי לפני המקום, לכן די לכם מקול שבחי.

(פיתוחי חותם שם)

התורה מתקיימת רק באדם שפל

מי ימצא רצה לומר דהרועה לזכות בה ירדף מדת הענווה, ויהיה קורא על עצמו 'מי אנכי', דהתורה נמשלה למים (תענית ז.), וכמו שהמים אינם רודפים רק מקום השפל, כך התורה אינה מתקיימת רק באדם השפל.

(דורש טוב, דרוש ט' לנפטרים)

עיקר היראה באמצעות ענוה

עקר קיום התורה וחכמתה בידי האדם הוא שתהיה בו מדת השפלות והענווה, כמו שאמר התנא עליו השלום (אבות פ"ג מ"ט) כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת, ועקר יסוד היראה היא הענווה, כמו שנאמר (משלי כב ד) 'עקב ענווה יראת ה', דמי שאין בו ענווה בטלה יראתו ובטלה חכמתו, לכן עקר קיום היראה והחכמה היא הענווה.

(מעגלי צדק, אות צ', ד"ה צעיר אנכי)

ע"י ענוה מעלה נפשו מעשיה ליצירה

הצרי הגדול המועיל לאדם להעלות נפשו מהעשיה ליצירה היא מדת הענווה, וזה שאמר דבקה לעפר נפשי, דהינו מאחר שנפשי במקום העפר כאמור, גם אני עשיתי עצמי שפל וענו כעפר, שאני מתנהג בענווה יתרה ונפשי כעפר לכל היתה, ועל זה חינו כדברך, שהבטחתנו ד"לב נשכר ונדכה אלהים לא תבוה' (שם נא ט), ועל זה אני מבקש ממך חינו והקמיני והעלני מעולם העשיה לעולם היצירה כאמור.

(מחשוף הלבן פרשת צו, ד"ה דבקה לעפר)

פנינים על הפרשה:

עצה להתגבר על היצר הרע

ואלה המשפטים אשר תשים לפניך (שמות כא א). אפשר לרמוז המשפטים גימטריא 'גוף נשמה', לרמוז דקשיצר הרע יתגבר על האדם ומבקש להעבירו על דעת קונו, ובזה מאבד גופו ונשמתו, וזכר האדם דינים וענשים של אותו עולם, ובזה יכנעו גופו ונפשו. וזהו אשר תשים לפניך, לפני גוף ונשמה הנרמזים בתבת המשפטים. והנה ראשי תבות כל הפסוק אותיות 'לתאוה', לרמוז, מי שנתגבר עליו תאות היצר, יזכר המשפטים, הם הדינים של אותו עולם:

(פיתוחי חותם פרשת משפטים)

תפילה בלשון רבים

ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך וגו' (שמות כג כה). למה פתח בלשון רבים וסיים בלשון יחיד. דידוע דהתפלה נתקנה בלשון רבים, ואף על גב דאם אדם צריך לפרנסה או לרפואה וכיוצא, לא יאמר אני אפרש שאלתי לפני הקדוש ברוך הוא לבדי שאני צריך לה ואבקש על עצמי לבדי, אינו צריך לזה, דכל השאלות נתקנו בתפלה והכל בדרך כללות בלשון רבים, והקדוש ברוך הוא משגיח בפרטות, והצריך לאיזה דבר הקדוש ברוך הוא עושה לו צרכו, דהכל גלוי לפניו, ואין צריך האדם להודיע לו בפרטות:

וזהו שאמר ועבדתם את ה' אלקיכם, היא התפלה שנקראת עבודה, אמרו אותה בלשון רבים כמו שנתקנה, ואין היחיד הצריך לאיזה דבר צריך לפרט לעצמו לבקש על עצמו בלשון יחיד, כי הקדוש ברוך הוא משגיח על כל פרט ופרט, ואם אתה צריך לפרנסה אין אתה צריך לפרט, שהוא יתברך שמו משגיח וברך את לחמך ואת מימך, ואם אתה צריך לרפואה, הרי הוא משגיח וישלח לך רפואה, וזהו וחסרתי מחלה מקרבך:

(פיתוחי חותם פרשת משפטים)

קריאת שמע בלא תפילין וכוונה - כמעיד עדות שקר

לא תשא שמע שוא אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס (שמות כג א). אפשר לרמוז על פי מה שאמרו בגמרא (ברכות יד:), דהקורא קריאת שמע בלא תפילין כאלו מעיד עדות שקר, דבקריאת שמע כתיב (דברים ו ח) 'אקשרם לאות על ירך והיו לטטפת בין עיניך', וכשקורא קריאת שמע בלא תפילין הרי מעיד עדות שקר. עוד, תבת 'שמע' ותבת 'אחד' (שם פסוק ד) חתום בהם 'עד בסוף, ומשום הכי עי'ן ד'שמע' גדולה וד"ל ד'אחד' גדולה, כלומר דהקדוש ברוך הוא עושה עד על האדם שמקבל אלהותו ואחדותו באמונה, ומקבל על מלכותו ועל מצותיו, ואם האדם מקים מצותיו יתברך ומקבל על מלכותו באמת, הרי

קריאתו שקורא קריאת שמע אמת, והקדוש ברוך הוא נעשה עליו עד שקבל אלהותו באמת, וזה האדם מוסיף כח בקדשה. ואם הוא פושע ואינו מקים המצות וקורא את שמע, הרי הוא מתיש כח הקדשה ומוסיף כח בסטרא אחרא רחמנא לצלן ומגביר אל אחר, ומשום הכי רי"ש ד'אחר' (להלן לד יד) גדולה כדלת של 'אחד', דזה לעמת זה עשה האלהים:

ק"ש בלא תפילין הוא 'שמע' של שוא

לכן צריך האדם לשמר עצמו שלא לתן כח לאל אחר, דכמו שאם היה אדם שלם עם השם ומקבל מלכותו באמונה הוא נותן כח בקדשה והקדוש ברוך הוא כבודו ובצמצו נעשה עליו עד, כך בהפך חס ותלילה, כשהוא רשע ואומר בפה כזב קריאת שמע, הרי הוא נותן כח בסטרא אחרא, ואל אחר נעשה עליו עד לרעתו ולחובתו. וזה שאמר לא תשא שמע שוא, דהינו לא תקרא קריאת שמע בלא תפילין, שהרי אתה מעיד עדות שקר, וזה נקרא 'שמע' של שוא:

הקורא ק"ש בלא תפילין מעיד עליו הס"מ חובה

ועוד, דע לך והבט והבן באותיות 'עד' החתומים בפסוק 'שמע', שהכוונה היא כשתקבל עליך על מלכות שמים ותקים מצותיו, אז הקדוש ברוך הוא מעיד עליך ושכרך צפון עמו, ואם חס ותלילה בפה כזב אתה קורא קריאת שמע, הרי נתת כח לאל אחר, והוא נעשה עליך עד לרעתך ולחובתך. וזה שאמר אל תשת ירך עם רשע, רשע זה הוא סמא"ל שהוא אל אחר, דהינו אל תהיה רשע כמותו שיהיה חלקך מחלקו, דבזה אתה משימו להיות עד עליך, שהוא עד חמס המעיד על החמס, וזהו להיות עד חמס, דהינו להיותו ולעשותו להיות עד עליך, דזהו עד חמס, המעיד על החמס:

ק"ש בלא תפילין ומצוות הוא פיתוי שפתיים

ואפשר דלזה כון שלמה המלך עליו השלום שאמר (משלי כד כח) 'אל תהי עד חנם ברעך והפתית בשפתיך', 'עד' האמור כאן הוא עד החתום בקרשת 'שמע', ובא להזהיר שלמה המלך עליו השלום את האדם, שישים עד שבפסוק 'שמע' בין עיניו, וישמר עצמו מלהיות רשע לפני המקום, ועוד ישמר עצמו מלהיות רשע לפני המקום, ותהיה קריאת שמע עליו ללעג וקלס, שהרי עד החתום בה הכוונה היא כמו שכתבנו, שהקדוש ברוך הוא מעיד עליו שמקבל עליו על מלכותו ועל מצותיו, וכשהיה רשע חס ותלילה חזרה העדות לאל אחר שהוא סמא"ל. שמעיד עליו שהוא רשע, אם כן נמצא קריאת שמע שקורא אינו רק פתוי שפתיים, וזה שאמר 'אל תהי עד חנם ברעך', 'עד' הוא עד החתום ב'שמע', 'רעך' הוא הקדוש ברוך הוא, דהינו אם אתה קורא שמע ואתה עומד ברשעך, היאך מתקים עד החתום בה,

רומזו למצות לא תעשה, דמלת אבן במלוי אלף ב"ת נ"ן סופי תבות המלוי עם שלש אותיות אבן גימטריא 'לבטל שם'ה לאוין, דיצר הרע מקשה לבו ונעשה חצוף ואינו מתביש לעבר על מצות לא תעשה, באגרוף מלא וא"ו עם הכולל גימטריא ה"ם רמ"ח, שגורפו יצר הרע וגוררו מלקים מצות עשה, ומה שעשה יצר הרע לאדם הזה אבן או אגרוף, בהם הכה האדם הזה ליצר הטוב שהוא רעהו, אבל לא מכת מות, רק ברח יצר הטוב ונתרחק מן האדם הזה, ודומה כמו שנפל למשכב, דכל עוד שלא מת האדם, יצר הטוב מצפה ומקנה שמא יחזור בו וישוב גם הוא למקומו ככראשונה, משום הכי קרי ביצר הטוב לא מת רק נפל למשכב:

בחויז, על משענתו, ונקה המכה, רק שבתו יתן ורפא ירפא (שמות כא יח-ט). אפשר לרמוז על מריבת אדם עם יצר הטוב, דיצר הטוב משתדל עם האדם לקיים מצות עשה ולא תעשה, ויצר הרע מקטרגו ומסית את האדם שלא לקיים שום מצוה, ופעמים מתפתה האדם ושומע ליצר הרע ומתרשל מלקיים מצות עשה אבל שומר עצמו שלא לעבר על מצות לא תעשה, ויש אדם שעובר על מצות לא תעשה ומקיים מצות עשה, ויש שמקיים הכל, ויש שמבטל הכל. וכששומע אדם ליצר הרע והולך אחר עצתו, יצר הטוב בורח ומתאבל על האדם ההוא עד שיחזור למוטב וישוב אליו, כמו שאמר (ישעיה נו יח) 'ואשלם נחמים לו ולאביליו':

כיון שאין אתה מקבל על מלכותו, בטלה העדות לגבי דידך, ועד החתום בשמע' לגבי דידך הוי עד חנם, דלחנם הקבע בה, דחזרה העדות לאל אחר, אם כן קריאת שמע שאמה קורא אין זה רק פתוי שפתיים, וזהו 'הפתית בשפתיך', לכן השמר לך:
(מחשוף הלכן פרשת משפטים)

הצדיקים שנתפסו בעוון הדור - שכרם כפול

כי תצא אש ומצאה קצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבער את הבערה (שמות כב ה). אפשר לרמוז על פי מה שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (ב"ק ס.ו) בפסוק זה, דאין מדת הדין באה לעולם אלא בשביל הרשעים, ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים. ולפי זה יש להשלים הפסוק, כיון שהצדיקים לא חטאו ובשביל הרשעים נתפסו, צריך הקדוש ברוך הוא לשלם לאותם הצדיקים שכר כפול באותו עולם, וזהו שלם ישלם, שני משלומין, המבער את הבערה זה הקדוש ברוך הוא:
(מחשוף הלכן פרשת משפטים)

תיקון נגד הימים שנתבטל מיצר הטוב

והתקין לזה הוא אם יקום והתהלך בחויז, דהינו אם יחזור זה האדם בתשובה, ועל ידי תשובתו יקום יצר הטוב והתהלך בחויז, וזהו על משענתו, היא התשובה שעשה זה האדם המכה, אז ונקה המכה, שהרי עשה תשובה עד שחזר לו יצר הטוב, רק שבתו יתן, דהינו יעשה תיקון כנגד הימים שנתבטל יצר הטוב וברח מעליו, ורפא ירפא, ישתדל האדם הזה לרפאות לעצמו רפואת הגוף ורפואת הנפש:
(מחשוף הלכן פרשת משפטים)

'באבן או באגרוף' הם ביטול מ"ע ומל"ת

זהו שנאמר וכי יריבן אנשים, הוא האדם עם יצר הטוב, דיצר הטוב אומר לאדם לקיים מצות עשה ולא תעשה, והוא לא רצה לשמע לו, וזהו והכה איש את רעהו, האדם הכה את יצר הטוב, באבן, דהינו שעשה האדם לבו קשה כאבן מלקיים מצות עשה, וכיון שעשה האדם לבו קשה כאבן, אז הוי כנוטל אבן ומכה בה ליצר הטוב, או באגרוף, מירי שעובר על מצות לא תעשה, שגורף האסור במגרפה ואוכלו, אגרוף גימטריא 'זה האסור', גורף האסור ואוכלו ועובר על מצות לא תעשה, אי נמי, באבן

מלחמת יצר הטוב ויצר הרע

וכי יריבן אנשים, והכה איש את רעהו, באבן או באגרוף, ולא ימות ונפל למשכב, אם יקום והתהלך

ישועות יעקב
דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'
לשמיעת השיעורים 02-803-9999

קו 'מחברים'
שע"י ממלכת התורה עוז והדר
02-803-9999
לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

אוצרות הפרשה

הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטר שליט"א: אם אכן היו נוהגים בישוב הדעת לפני כל דבר במחשבה דיבור ומעשה, היו ניצולים ממכשולות רבים בלי גבול, ברוחניות ובגשמיות. שכן, רוב המכשולות שנכשל בהם האדם, הוא מחוסר יישוב הדעת, וגם כל הטעויות נגרמות מכך...

ורבות מצאנו גם בחז"ל שברוך זו הלכו התנאים והאמוראים - לכלכל וליישב דרכים במשפט-אמת, למצוא חן ושכל טוב בעיני אלקים ואדם. ואכן, אפשר לחבר ליקוטים שלמים ממעשיהם הטובים והמחושבים של רבותינו התנאים והאמוראים ושאריתם, בעשיית דבר במשפט, ורק נביא שמים מהם:

על רבי ישמעאל ברבי יוסי מסופר (ב"מ ל, ב) שפעם אחת ראה אדם שהיה טעון במשא ועמד לפוש, ואח"כ ביקש מרבי ישמעאל שייסייע בידו לטעון את המשא על כתפיו, ורבי ישמעאל ברבי יוסי בהיותו זקן ואינו לפי כבודו היה פטור מזה [כמובא שם בגמרא], אעפ"כ רצה לפעול לפניו משורת הדין, היינו לקיים שניהם גם לא להתבזות וגם לסייע לבעל המשא. מה עשה? הוא שאל אותו כמה שוה משא העצים? אמר לו: חצי מעה. נתן לו רבי ישמעאל ברבי יוסי חצי מעה וקנה ממנו את העצים. נמצא ע"י שכלכל דרכו במשפט קיים את שניהם.

וכן מצינו במעשה דרבה בר רב הונא (שם פג, א) ששכר פועלים שיעבירו לו חבית יין ממקום למקום ונשברה החבית, פסק לו רב שלא יתבע מהם את תשלום החבית מחמת עניותם, ושאל את רב: דינא הכי? אמר לו, 'למען תלך בדרך טובים' [לפנים משורת הדין]. ולא זה בלבד אלא שביקשו אף את תשלום טרחת נשיאת החבית, כי הם רעבים ועייפים ואין להם מעות, ורב הורה לו לתת, משום 'וארחות צדיקים תשמור'. ועוד רבות כהנה בחז"ל שחכמינו הלכו בדרך המשפט לטוב בעיני אלקים ואדם.

ואנו אין לנו אלא ללכת בדרך הצדיקים, לכלכל דרכינו, ולעבוד ולעמול הרבה בשיפור המידות שכל מעשינו ודיבורינו ומחשבותינו יהיו טובים בעיני אלקים ואדם.

(הגה"צ רבי"מ שכטר - גל' קרני אור)

פעם בא אלי עורך דין גדול וביקש לשמוע איזה דבר חיזוק, ואמרת לו כי כל אחד יש לו הכשרון שלו ובזה צריך לעבוד השי"ת, ועל כן 'השתדל בכל משפט שאתה עורך לחשוב מה רוצה ממני השי"ת במקרה הזה שעומד לפניי'. ענה לי העורך דין: זה משפט קשה!...

אליבא דאמת, ההוראה של 'הוו מתונים בדין' שייכת בכל העניינים ולא דוקא בדיינים, כי ללא כל ספק, קודם כל פעולה שעושה האדם במחשבה ודיבור ומעשה, יש לו לגשת אליה מתוך ישוב הדעת

להתבונן מה רוצה ממנו השי"ת, מה מותר לעשות ומה אסור לעשות, וגם מה שמותר לעשות מהי דרך העשייה, ובאיזה אופן. קודם כל פעולה יש לשקלה בדין ומשפט.

ואם אכן היו נוהגים בישוב הדעת לפני כל דבר במחשבה דיבור ומעשה, היו ניצולים ממכשולות רבים בלי גבול, ברוחניות ובגשמיות. שכן, רוב המכשולות שנכשל בהם האדם, הוא מחוסר יישוב הדעת, וגם כל הטעויות נגרמות מכך.

כאשר דיברתי פעם עם הגה"ח ר' גדליה קעניג ע"ה תחת אחד השיחים, ביקש לבאר בארוכה איך שכל המכשולות המובאים בתנ"ך, כולם לא באו אלא על ידי חוסר ישוב הדעת ודחיקת השעה [וענין זה מבואר בליקוטי הלכות (הל' גזילה ה, מאות ז והלאה)], כי זה שורש כל רעה, וכל הפסדים באים ממנו. וכדרכו

של ר' גדליה, דרך הישוב הדעת והמתנת, האיר את הדברים בהירות עצומה.

למשל, כשנתבונן בחטא עץ הדעת, מכירת יוסף ומעשה העגל, ניווכח שכולם היו עקב דחיקת השעה וחוסר ישוב הדעת. וכדאי להביא דוגמא אחת מדבריו: בחטא עץ הדעת, מצינו

בחז"ל שאילו היה אדם הראשון ממתין שלא לאכול מעץ הדעת, ועץ

הדעת היה גפן [לפי שיטה אחת בגמ' (סנהדרין ע, א)], היה ניתר לו בליל שב"ק האכילה מפרי הגפן של עץ הדעת, והיה מקדש עליו, והיה מתעלה הוא עם כל הבריאה כולה, והיה אז התיקון השלם, וכמה הפסדנו והפסידה כל הבריאה ממה שלא המתין.

לילות שישי ושבת זה אור החיים המבואר

אור החיים המבואר
הנחת ליל שישי ושיבת זה אור החיים המבואר
בשם שמואל בן עזריאל בן שמואל
אור החיים המבואר
הנחת ליל שישי ושיבת זה אור החיים המבואר
עשר חלקים

הי"ם של תורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

נבואים וכתובים מאידים כבודלה

הי"ם של תורה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א: יש להתפעל מקדושתם וטהרתם של ילדי ישראל שאינם מקבלים כל דבר כמובן מאליו. יש להם מה לשאול ומה להעיר על כל הצעה, ואם היא לא נראית להם מבחינה הלכתית, הם לא יקבלו אותה, גם במחיר של שי כפול ומכופל, ואפילו במחיר של שתי שקיות 'במבה' או כל דבר אחר.

ונראה, שהדבר תלוי ועומד. אם מטרתו של המארגן היא שיגידו מספר פרקי תהילים לעילוי נשמת אדם מסויים, במקרה כזה נראה פשוט שהדבר דומה ממש לפועל ואסור. אבל אם מטרתו להרגיל את הילדים לאמירת תהילים, אין זה אלא חינוך בלבד, והתשלום אינו עבור הפעולה, ואם כן לא יהיה בו משום ריבית. ברם, גם בנידון זה מן הראוי להרחיק את הילדים מריח של ריבית. עד כאן דברי האב.

תלמיד חכם אחר הוסיף שנראה לו שגם באופן השני, שבוודאי הילדים הקוראים את התהילים עושים זאת על מנת לקבל שכרם, ובפרט שגם המארגן קטן, אם כן בוודאי שגם הוא מבין כן, וכדרך הילדים, הרי זה דומה לשכירות לדעת הילדים, ואם כן הדין הוא כמו באופן הראשון דאסור לעשות כן. התלמיד חכם ההוא חיזוה את דעתו שאין פתרון אחר לבד מוויתור של אחד הילדים.

דעתו של הרב יצחק זילברשטיין שליט"א נטתה להתיר, כי "המטרה היא לא אגרו נטר אלא תשלום על הוויתור, לחנך את הילדים שכל המוותר משתכר, ויעויין במסכת שבת (דף קכ"ז) שבעל הבית הוסיף על תשלום השכירות, ויעויין שם בהגהות יעב"ץ שהוכיח שאין ריבית כשהוא שוכר שכיר", לשון תשובתו של הרב.

(הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א - וקראת לשבת עונג)

במקומנו, היושב ולומד במשך כל שעות היום. חשוב להדגיש שבנידון זה מדובר שגם הנותן וגם המקבל הם קטנים, ויש שכתבו שאין בזה איסור תורה. אבל - כך אמר האב לבנו - הסכמת האחרונים היא לאיסור, ובוודאי שמדין חינוך יש להפרישם, ובמיוחד שהמדובר הוא בקטנים שכבר הגיעו לעונת הפעוטות, מעל גיל שש, שבהם כולי עלמא מודו לאיסור.

והנה, בפועל רגיל הנשכר לבעל הבית, שסיים את עבודתו, ובעל הבית מבקש ממנו לדחות את תשלום השכר ובעבור זה יוסיף לו דבר, מפורש בשו"ע (יורה דעה, סימן קע"ג סעיף י"ב) לאיסור, ואמנם בחברת תהילים יש להסתפק - כותב האב בתשובה לבנו - אם זה נחשב כפועל או לא.

איסור רבית ב... חברת תהלים לילדים

מעשה שאירע בחברת תהילים שהגיעו הרבה ילדים, יותר מכפי המצופה, ולא היה למארגן דברי מתיקה בכמות כזו שתספיק לכולם.

מאחר שאף ילד לא הסכים לוותר על חלקו, הציע המארגן שילד שיסכים לדחות את השי המגיע לו ולקבלו רק בשבוע שאחרי-כן, יקבל עבור זה תוספת, דהיינו שבשבוע הבא יקבל שני דברי מתיקה. אחד הילדים בא אל הרב מרא דאתרא בשאלה האם אין בכך משום... איסור ריבית.

ראשית, יש להתפעל מקדושתם וטהרתם של ילדי ישראל שאינם מקבלים כל דבר כמובן מאליו. יש להם מה לשאול ומה להעיר על כל הצעה, ואם היא לא נראית להם מבחינה הלכתית, הם לא יקבלו אותה, גם במחיר של שי כפול ומכופל, ואפילו במחיר של שתי שקיות 'במבה' או כל דבר אחר.

הדבר החשוב להם מכל הוא לקיים רצון בוראם בשלימות, ורק לאחר שיבררו אם ההצעה עולה בקנה אחד עם רצונותיה של התורה הקדושה, רק אז יאמצו את העניין אל ליבם. לא תוכל לפתות אותם כל כך מהר. אה, איזה קידוש שם שמים יש בעצם פרסומה של שאלה כזו ברבים! איזה נחת רוח יש לקודשא בריך הוא מכך! יצויין שלפני שניגש הילד אל הרב, הוא פנה אל אביו, אחד מתלמידי החכמים הגדולים והבקיאים ביותר

הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א: הכרתי יהודים טובים, שהיו משאירים את כל הפירות החדשים לברך עליהם ביום שבת קודש, ובזה כיבדו את השבת, וגם קיימו בבחינה זו מצות הבאת ביכורים, ובנוסף התאפקו מעט ממילוי בימות החול (-שהיא דוגמת ביכורים להתאפק מלאכלה רק בביהמ"ק).

מיוחד להשאירו לשבת, תהיה בכך ערך מסוים של קיום מצות הבאת ביכורים.

והכרתי יהודים טובים, שהיו משאירים את כל הפירות החדשים לברך עליהם ברכת שהחיינו ביום שבת קודש, ובזה כיבדו את השבת, וגם קיימו בבחינה זו מצות הבאת ביכורים, ובנוסף התאפקו מעט ממילוי תאוותם בימות החול (-שהיא דוגמת ביכורים להתאפק מלאכלה רק בביהמ"ק).

וידוע שלהרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זצ"ל, היה מנהג, שבכל שבת היה מברך שהחיינו על איזה פרי, וחסידיו היו מחפשים לו פירות חדשים בכל רחבי העולם, כדי שלא תעבור עליו אפילו שבת אחת שלא יברך בה שהחיינו.

(הגאון רבי גמליאל רבינוביץ שליט"א - טיב התורה)

ראשית בפני אדמתך (כג, יט). וברש"י אף השביעית חייבת בביכורים, לכך נאמר אף כאן בכורי אדמתך. כיצד, אדם נכנס לתוך שדהו, ורואה תאנה שבכרה, כורך עליה גמי לסימן ומקדישה.

מצוה זו של ביכורים שייך בבחינה כלשהי גם כיום, ואף שביית המקדש נחרב בעוונותינו הרבים, מכל מקום התורה נצחית וקיימת לעד, וצריך האדם לקחת מכל מצוה בחינת מסוימת שיוכל לקיימה גם כיום.

וי"ל, שישנה אפשרות לקיים את מצות ביכורים ברמו, ע"י שכל דבר יפה שיראה, ישאירנו לכבוד שבת קודש, להביא את הדבר החשוב לפני ה' שכן השבת היא כולה קודש, ואפילו אכילתה של השבת קדושה היא, ממילא אם יכוון על מאכל

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

קיבלו הלוואה על מנת שיקראו לבית הכנסת 'סוכת שלום' ע"ש אביו של המלוה, האם זה ריבית? | קביעת מזוזה לחתן | מתי חל חובת מזוזה | חוץ לארץ | ברכת שהחיינו | ריבית בביצה פגומה | דם בעיסת העוגה | כלי מיוחד לביצים

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א
רבה של שכונת רמת אלחנן בבני ברק

קיבלו הלוואה על מנת שיקראו לבית הכנסת 'סוכת שלום' ע"ש אביו של המלוה, האם זה ריבית?

שאלה: מעשה בבני קהילה, שהתפללו זמן רב בקרוואן, בתנאים מאוד לא נוחים ובצפיפות, מחמת חוסר תקציב לבניית בית כנסת. והנה, באחד הימים נקלע למקום עשיר מחו"ל, ביום היארצייט של אביו, והגבאי הראשי החליט לפנות אליו, כדי לעניין אותו בתרומה לבניית בית הכנסת לעילוי נשמת אביו, הגבאי התחיל לספר כי חסרים להם מיליון שקלים להשלמת בניית בית הכנסת, והעשיר קטעו ואמר: לתרום איני מוכן, אבל תוכל לקבל ממני את מלא הסכום בהלוואה, ותשיב לי את הסכום כל אימת שתמצא, אפילו בעוד הרבה שנים. איני דורש חלילה ריבית עבור הלוואתי, אך רק דבר אחד אני מבקש, שבית הכנסת ייקרא מעתה 'סוכת שלום', וזוה אקיים כיבוד אב, בגרימת עילוי נשמה לאבי המנוח ששמו היה שלום. הגבאי הסכים לתנאו של העשיר, וקיבל ממנו את הסכום הרב, [יצויין, שלא קופת בית הכנסת קיבלה את הלוואה, אלא הגבאי בעצמו קיבל את הלוואה, והתחייב להשיבה מהכנסות בית הכנסת]. חלפו מספר שנים, ובניית בית הכנסת המפואר הושלמה, והגבאי הצליח להחזיר לעשיר את מלא הסכום. העשיר, שעדיין לא שומר תורה ומצוות, מגיע מידי שנה לבית הכנסת ביום היארצייט של אביו, ומתמלא ברגשות סיפוק ושמחה כאשר רואה בית כנסת כה יפה שמונצח על שם אביו.

וכתב השערי דעה, שיש להתיר את קבלת הלוואה, משום שיש כאן היתר של ריבית על ידי שליח, והרי אותם יחידים הינם שלוחי הקהל [יעויין ברמ"א (סימן קס סט"ז)]. וגם קיים כאן היתר משום שהלוואה היא לצורך מצוה. וכמו כן, ניתן לעשות בהלוואה כזו 'היתר עיסקא', משום שהלווים הרי עוסקים בענפי מסחר שונים לפרנסתם, ואילו המעות הללו שקיבלו בהלוואה, היו מוכרחים להוציא את כספם האישי אשר משתמשים בו יום יום לצורך פרנסתם, ואם כן שוב יש בזה את ההיתר של היתר עיסקא, משום שהלוואה חיונית לעסקיהם של הלווים, יעו"ש.

אולם, בענייננו שבית הכנסת הונצח ע"ש אבי המלוה, לכאורה לא שייך ההיתר של השערי דעה, שכן על הלוואה הזו לא נעשה כלל היתר עיסקא [ואף אם היה נעשה הרי אין זה היתר כל כך ברור], וכמו כן הגבאי ערך בעצמו את הלוואה, ולא פעל בשליחות הציבור, ואם כן לא שייך כאן ההיתר של ריבית על ידי שליח. ונמצא שנתנת שם בית הכנסת על שם אבי העשיר, כרוכה באיסור חמור של ריבית.

ובנוגע להצעה להסב את השם ל'שלום' שנהרג בפיגוע, נראה שאין לעשות זאת, משני טעמים: א) משום שיש בכך משום גניבת דעתו של העשיר, שימשיך לחשוב שבית הכנסת נקרא על שם אביו. ב) יתכן שעצה זו לא תועיל משום שהעשיר ממשיך לסבור שהוא מקבל את טובת ההנאה הגדולה מחמת הלוואה, ואנשי בית הכנסת השאירו את השם מבלי לגלות לו, רק מפני שרצו שימשיך העשיר לחשוב כך. וממילא יש בכך גם 'מזכרת עוון', לעוון הריבית שנעשה בנתינת שם זה.

ולכן, יש להודיע לעשיר ששם זה אינו מועיל כלל לנשמת אביו, אלא אדרבה רק מזיק לו, ולכן כעת בית הכנסת ייקרא על שם אותו שלום שנהרג. ואם בכל זאת יתעקש העשיר, ויבקש שבכל זאת שמו של אביו ימשיך להופיע על השלט ועל הקבלות וכיוצא בזה, אין לשמוע לו, אלא אם כן יתרום עכשיו מחדש לעילוי נשמת אביו.

יש להשיב את השם הקודם של בית הכנסת. המתפללים חששו מאוד מתגובתו של העשיר, כאשר יבוא ויראה שלבית הכנסת הושב השם הקודם תחת שמו של אביו, ואולי יאמר כי זו היתה תרומת שעשינו לו וכו'. והנה, אחד המתפללים נזכר שאחד המתפללים הוותיקים של בית הכנסת שנרצח לאחרונה באחת מהפיגועים ר"ל, שמו היה שלום, ואם כן העלה רעיון שיוכלו להשאיר את השם על כנו, ומעתה בית הכנסת ייקרא 'סוכת שלום' על שמו של שלום הי"ד, ולא על שם אבי המלוה.

ומעתה יש לשאול האם אכן ניתן ליישם הצעה זו?

תשובה: מצינו כבר שאלה דומה בשו"ת שערי דעה (ח"ב סימן ריג, הו"ד בדרכ"ת סימן קס ס"ק קמט), שם מסופר אודות אנשי קהל שרחש ליבם דבר טוב, לבנות בית כנסת, ומאשר כי אזלת ידם, נתרצו יחידים אשר דבר ה' יקר בעיניהם, ללוות כסף על פי 'היתר עיסקא' לצורך בניית בית הכנסת, ושיבו את הכסף אחר כך מעט מעט מהכנסות הקהילה, ונשאל השערי דעה, האם שייך בזה 'היתר עיסקא', שהרי הלוואת הממון אינה לצורך משא ומתן, וכבר כתבו כמה פוסקים שאם מקבל הלוואה משתמש עם המעות לצורך החזרת חובותיו או לרכישת מזון וכדומה, אין שייך בזה 'היתר עיסקא', אלא יש כאן איסור ריבית.

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א אב"ד ק"ק באר ישראל

קביעת מזוזה לחתן

שאלה: חתן שעומד להיכנס לבית חדש מתי הוא צריך לקבוע מזוזה?

תשובה: כדי להתחייב במזוזה לפי כל השיטות, יש לקבוע מזוזה כאשר מגיע לגור בדירה, ולא כאשר מכינים לו את הדירה ומכניסים רהיטים וחפצים. ולכן טוב שיבוא החתן לדירה סמוך לחתונה ממש ויקנו לו המחוטנים את הדירה, וישהה שם מעט, או יסעד שם, ואז נחשב שבא לגור ויכול לקבוע בברכה לכל השיטות. ואם לא הגיע קודם, שיקבע מיד אחר החתונה.

מקורות להרחבה:

מתי חל חובת מזוזה:

איתא במסכת מזוזה (פ"ב מ"א) בית חדש שגמרו חייב במזוזה, ונחלקו הפוסקים מתי חל החיוב, האם כאשר גמר לבנות או לקנות את הבית ומתכוון לגור בו, או כאשר מתחיל להכניס חפצים ורהיטים לבית, או רק כאשר מגיע ממש לגור.

בשו"ת אבני נזר (יו"ד סימן שפ"א סק"ד) כתב שחייב לקבוע את המזוזה מיד בגמר הבית שיהיה משומר מן המזיקין, ולא יוכלו להכנס בו. וכן כתב בשו"ת חסד לאברהם (מהדו"ת סימן ס"ט) שמנהג העולם לברך קודם שנכנסים לבית. וכן כתב בחמד משה (סימן י"ט סק"א) שאפילו שמזוזה הוא חובת הדר, החיוב הוא לאו דווקא כשגר בבית, אלא אם זה עשוי לדירה ודעתו לגור שם כבר חייב במזוזה.

בשו"ת הרי בשמים (מהדו"ת סוס"י רי"ט) כתב שאם הניח את הכלים בבית יכול לקבוע כבר מזוזה, אף שעדיין לא גרים שם, כיון שדעתו לגור שם. וכן כתב בערוך השולחן (או"ח סימן י"ט ס"ב), וכן כתב בבן איש חי (ש"י כי תבא ס"ג) שהנחת החפצים מחייבת במזוזה. וכן כתב בשו"ת הר צבי (יו"ד סימן רל"ה) שהכנסת החפצים בדירה ושמירתם נחשבת לתחילת המגורים שלו בדירה. וכן כתוב בספר ארחות רבינו (ח"ג עמוד קעא) בשם החזו"א שאם הכניס חפצים לדירה אף שעדיין לא גר בה חייב במזוזה.

אך המג"א (או"ח סימן י"ט סק"א) כתב שמזוזה חובת הדר ואינו חייב בה רק כשדר בתוכה, וכן כתב בברכי יוסף (או"ח סימן י"ט סק"ב) כתב שלא יקבע מזוזה קודם שיבוא לדור בבית, אלא תכף שבא לדור או אח"כ, (והביא שם שנראה לו מדברי המג"א שיכול לקבוע אף שלא בא לגור וצריך ליישב הדבר), וכן הביא המשנ"ב (שם)

חייב במזוזה, ואם דעתו לגור שם תקופה ארוכה כתב המאירי (שבת דף קמ"ח ע"א) שמתחייב במזוזה אף קודם ל' יום, וכן כתב הנמוקי יוסף (סוף הלכות מזוזה). ובפתחי תשובה (סק"י"ח) כתב שפטור ממזוזה ל' יום אפילו אם רוצה לדור בו כמה שנים אינו חייב לקבוע עד אחר ל' יום. ובשו"ת שבט הלוי (ח"ו סימן ק"ס) כתב שהשוכר בית בחו"ל ליותר מל' יום נראה להלכה דעת הנחל אשכול בסוף הל' מזוזה שאם עושים שטר חוזה, באופן שאין המשכיר יכול לחזור בו, וגם בדיני מלכות זה קנין גמור לזמן, נראה דחייב לקבוע מזוזה מיד בברכה.

ברכת שהחיינו:

כתב הש"ך (יו"ד סימן רפ"ט סק"א) בשם הפרישה, שאין מברכים שהחיינו על קביעת מזוזה, משום דאינו בא מזמן לזמן, ושאינו בגד חדש שהוא משום שמחה, אבל מזוזה אינו מברך על שזיכהו השם יתברך בבית, אלא על מצות קביעת מזוזה.

והרמ"א (יו"ד סימן כ"ח ס"ב) כתב לגבי כיסוי הדר, שהשוחט פעם ראשונה בחייו מברך שהחיינו על הכיסוי. אך הש"ך (שם סק"ה) כשיטתו חלק על הרמ"א וכתב שאפילו מצוה שעושה פעם ראשונה, אין מברכין שהחיינו כל שאין זמנה קבוע. וע"כ לא מברכים על מזוזה אף שזה פעם ראשונה שקובע. ובביה"ל (או"ח סימן כ"ב ד"ה קנה) כתב לגבי ציצית שנכון שיכניס עצמו להתחייב שהחיינו מצד אחר ויכוון לפטור גם את זה, דיש פוסקים שסוברים דעל כל מצוה שאדם עושה פעם ראשונה בימי חייו יברך שהחיינו. ומובא בספר הליכות שלמה (הלכות תפילה פרק כ"ג סעיף יג) שברכת שהחיינו או הטוב והמטיב על בית חדש, יברך בשעת קביעת המזוזה. ומביא שם (בהערה 54) שהגרש"ז אויערבך ענה לשואל שמעולם לא קבע מזוזה, שיברך ב' הברכות, שהחיינו בשעת קביעת המזוזה, ואח"כ הטוב והמטיב.

להלכה אין מברכים שהחיינו משום שהש"ך הכריע שלא לברך וספק ברכות להקל. ויש נוהגים שכאשר קובע מזוזה פעם ראשונה בחייו, וגם קנה בית חדש, ראוי לקחת פרי או בגד חדש ולברך עליו שהחיינו, ולכוון לפטור גם את קביעת המזוזה, כפי שכתב הביה"ל לגבי ציצית. וכן מובא בספר ברית עולם (להחיד"א) כתוב שיש נוהגים לברך שהחיינו, וטוב שיהיה לפניו פרי חדש ויכוון גם עליו, או ללוש בגד חדש ויברך גם עליו ויכוון לפטור את הבית.

סק"ד) שאין לברך על המזוזה רק אם תכף ומיד בא לגור, או שכבר גר בדירה, וכן בספר חיי יעקב (סימן ב' ס"ז) כתב ששמע בשם הגרש"ז אויערבך שאדם שנתן מטלטליו בדירה קודם שגר בה, אינו חייב במזוזה עד שיגור בה, כיון שמתכוון לגור בה אז אין כוונתו לעשותו בית האוצר, ולכן חייב מצד דירה, והחיוב הוא רק שגר בה.

חתן:

בשו"ת דברי יציב (יו"ד סימן קפ"ח) דן לגבי חתן שהרי כל זמן שלא מסרו את הדירה לחתן, היא שייכת לחותנו, וא"כ מתי חלה חובת קביעת המזוזה, האם רק כשנכנסים ממש לדור שם, או אף קודם כשמכניסים רהיטים לבית. וכותב שם שכיון שהכל שייך לחותן גם הדירה וגם הרהיטים, ועד שלא הקנה זאת לחתן בקנין הראוי להקנות והרי הוא לא דר שם, אם כן לא חלה חובת מזוזה על שום אחר. ורק קודם החופה, ילך החותן עם החתן לבית ויקנה לו את זה, אז חל חובת הדר, ויש להקפיד לקבוע מזוזה תכף ומיד, ובפרט שחתן הוא מג' שצריכין שמירה, ולכן באותו מעמד יקבעו ולא ימתנו עד שיחזרו מהחתונה.

וכן בספר הליכות שלמה (הלכות תפילה פרק כ"ג הערה 54) כתב שלא יברך ברכת שהחיינו על בית חדש רק אחר שנהנה מן הדירה, אבל קביעת מזוזה יכול לקבוע אף קודם שגר בבית, ומביא דוגמא מחתן סמוך לחתונה שקובע מזוזה סמוך לחתונה קודם שנכנס לגור.

אמנם בספר חוט השני (הלכות מזוזה סימן רפ"ה ס"ג) כתב שחתן העמוד להנשא ויש לו דירה ומכניס שם רהיטים, באופן שהבית מוכן לדיור הרי הכנסת הרהיטים מחייבת במזוזה דהוי התחלת הדירה, ואפשר לקבוע ולברך אז על המזוזה, וכתב שיותר טוב שיש גם דברי מאכל ומשקה בדירה (שאו מתחייב גם לשיטות שחיוב מזוזה רק כשמגיע לגור בפועל ולא די במה שמכניסים רהיטים).

וכדי לצאת ידי כל השיטות, טוב שילך החתן סמוך לחתונה ממש (ולא כמה ימים קודם שרק מביאים את החפצים והרהיטים) ויתחיל את המגורים קודם החתונה ע"י שיששה שם קצת או יסעד שם, ויוכל לקבוע מזוזה בברכה לפי כל הדעות לעיל. ואם לא הגיע קודם, שיקבע מיד אחר החתונה.

חוץ לארץ:

כתב השו"ע (סימן רפ"ו ס"ב) השוכר בית בחוץ לארץ פטור ממזוזה ל' יום, ואחר ל' יום

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

בחלבוך. ואמנם החלבוניים התערבבו זה בזה, אך כל חלמון ניכר בפני עצמו. האם כל התערבות אסורה.

תשובה: אמנם הדם אסור וצריך להוציאו, אך שאר התערבות מותרת.

מאחר וכאמור בזמנינו רובא דרובא של הביצים הם ספגא מארעא, ולא נאסר הדם אלא מדרבנן משום מראית העין (סו, ז) וממילא מספיק להוציא את הדם בלבד. וכ"כ בפתחי תשובה (שם ב).

אך מכל מקום יש להחמיר בביצה אחת משום דלא חשיב הפסד. אך לענין התערבות אין להחמיר.

כלי מיוחד לביצים

ושמעתי מרבינו הגרי"ש אלישיב זצ"ל בשם הגר"ר בענגיס דבימינו אין צורך להחמיר ולבשל ביצים בכלי מיוחד, משום שאף אם נמצא באחת מהן דם, הולכים בזה אחר הרוב שהיו כשרות, והרי גם אותה ביצה מותרת למעט הדם, ואינה אוסרת את הכלי מחמתה.

להחזיר תמורת אותה ביצה אף שנמצא בה דם, הרי שאין כאן ריבית כלל.

דם בעיטת העוגה

שאלה: שפכו ג' ביצים לקערה ונמצא דם

ריבית בביצה פגומה

שאלה: לויתי מהשכנים ג' ביצים ובאחת מהן נמצא דם. האם אני יכולה להחזיר ג' ביצים, או שעלי להחזיר ב' ביצים מחשש לריבית.

תשובה: עלייך להחזיר ג' ביצים.

כיון שמן הדין לא נאסרה הביצה שנמצא בה דם, מאחר שרוב הביצים הנמכרות כיום בשוק אינן ביצים הנוצרות מתרנגול ותרגולת, אלא ממה שמתחממת התרנגולת בישיבתה על הארץ (ספגא מארעא) ולא יכול לצאת מביצים אלו אפרוח. ואם כן הדם הנמצא בהן אינו דם של תחילת היווצרות אפרוח שאוסר את הביצה כולה, ולכן מעיקר הדין ניתן לאכול את הביצה בהסרת טיפת הדם שנמצאה, ואף אותה יש להסיר רק משום "בל תשקצו" כמבואר בשו"ע (יורה דעה סו, ז), אמנם עדיף להשליך את כל הביצה מאחר ולפי זה אילו היו באים לדין תורה, היית חייבת

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

כלל ישראל תדרשוני לטובה

מדרש רבה המבואר והמשולב

עם "ליקוט אמרו" מתורת הרוסידות והמוסד

עוז והדר

חיים של תורה

מרכז הוצאה לאור
1800-22-55-66

פניני הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

מסכת בבא קמא דף קא-קז

לולב צבוע

בגמ': אלמא חזותא מילתא היא וכו' (בבא קמא קא, א).

בש"ת שבות יעקב (ח"ב סי' כח) נשאל על מנהג איזה אנשים שצובעין לולביהם הישנים שיש להם בצבע ירוק כדי שיהא נראה כאלו הוא לולב חדש אם יש בזה חשש בל תוסיף כיון שהם מוסיפים על הד' מינים מין אחר.

והשיב, הנה בודאי אי אמרינן חזותא לאו מלתא היא וכמבואר בב"ק (בסוגיין) פשיטא שאין כאן חשש דבל תוסיף, אלא אפילו אי נימא כמ"ד חזותא מילתא היא בשאר דברים מ"מ אין כאן משום בל תוסיף כיון דלא נקרא על שם הצבע שם אחר רק לולב הירוק וכדרכו להיות כשהם חדשים והוא רק הידור מצוה אין בו משום בל תוסיף, כיון שאין זה אלא לנוי וכשם שאמרו לגבי חציצה שכל לנאותו אינו חוצץ, וגדולה מזו מצינו ומבואר בש"ע (או"ח סי' לט) גבי ציצית ורצועת התפילין שמותר לעשות מאיזה צבע שיהיה אף שאין דרכן בכך ואין כאן חשש בל תוסיף, אלא ודאי מטעם שכתבתי דמ"מ נקראים ציצית סתם ורצועת סתם לא ע"ש הצבע וכן הוא לגבי מקואות (מקואות פ"ז מ"ג) שמבואר שמי צבע אינן פוסלין וה"ה כאן בלולב והוא רק הידור מצוה, ופוק חזי מה עמא דבר והוא היתר פשוט.

קדושת שביעית בסגרייה

בגמ': ומה ראית לרבות הכבוסה ולהוציא את המלוגמא מרבה אני את הכבוסה ששוה בכל אדם ומוציא אני את המלוגמא שאינו שוה בכל אדם (בבא קמא קב, א).

בסוגיין מבואר שאסור לעשות ממאכל מלוגמא מהאי טעמא דאינו שוה לכל נפש.

בס' ארץ חיים (יו"ד סי' שלא סי"ט) כתב בשם תשו' גדולת מרדכי שמסתברא דהטוטיון נוהג בו דין שביעית כיון שהנאתו וביעורו שוה.

אמנם הרבה מגדולי הפוסקים סוברים דלא קובע מה שהנאתו וביעורו שוה, אלא העיקר קובע אם הוא דבר הראוי לאכילה ואם הוא דבר השוה לכולכם, כמבואר בערוך השלחן (שמיטה ויובל סי' כד סכ"א) שמבאר בדעת הירושלמי, דלא ס"ל להירושלמי בכלל הך כללא הנאתן וביעורן שוה, ושס"ל לעיקר דרשה דלכם דבר השוה לכולכם ע"ש.

ובשו"ת משנת יוסף (ח"א סי' יח) כתב שיש להחמיר ולנהוג קדושת שביעית בין בטבק הרחה ובין בטבק עישון, וכיוצא בזה כתב בשו"ת אז נדברו (ח"ד סי' ג) עפ"י תוס' בסוגיין, עיי"ש.

טירחה לקיום מצות עשה

במשנה: הגוזל את חבריו שוה פרוטה ונשבע לו ויליכנו אחריו למדי (בבא קמא קג, א).

בחיי אדם (כלל סח סי"ט) נסתפק אם צריך אדם לעקור מביתו למקום אחר לקיים מצוה.

סי' ג) מה שתמה על דבריו. ובבשו"ת יהודה יעלה (או"ח סי' קלז) כתב שאדם שאוכל חצי שיעור כגון חצי כזית מצה יש לו לברך ע"ז 'על אכילת מצה' כיון דסו"ס הוא מקיים בזה מצות עשה וכו', ועיין בשו"ת חדות יעקב (סי' לג) שהאריך בנידון זה, ובשד"ח (אסיפת דינים מערכת חמץ ומצה סי' יד אות ד).

והנה בשו"ת אבן יקרה (מהדו"ל סי' צ) הסתפק בנידון אחד שהיה לו בערב פסח כזית חמץ ושרף ממנו כחצי זית וחצי נשאר אצלו אם קיים בזה מצוות 'תשביתו' לדעת הסוברים שבחצי שיעור חמץ אין עוברים בכל יראה על שהייתו. יסוד נידונו הוא אם כיון שאינו עובר על הנשאר בכל יראה הרי הוא מקיים מצות תשביתו, או שמא כיון שלא השבית את כל החמץ לא קיים המצווה, וכתב לפשוט מסוגיין שלא יצא ידי חובה שהרי אמרו שהגוזל שתי אגודות בפרוטה והחזיר אחת אע"פ שגזילה אין כאן מ"מ לא קיים מצות השבה, וכך יש לומר גם בנידון תשביתו שהיות ומחייב להשבית את כל החמץ שברשותו ולא השבית הכל לא קיים את המצווה.

אולם בספר מנחת הגרשוני (שונה הלכות הלכה י אות ה) כתב לחלוק על ראייתו מסוגיין, עיי"ש. [וע"ע בשערי תשובה (או"ח סי' תפב סק"א) מה שכתב לדייק מסוגיין לענין דבר שאינו שו"פ ונצרך למצוה אם מחמת כן הוא שו"פ].

כבוד החכמים זה לזה

בגמ': אל"ל תדורא כי תניא ההיא דקאמר ליה הילך כי קאמינא וכו' (בבא קמא קה, ב).
בסוגיין הובא שרבה קרא לרב עמרם בשם

והנה בסוגיין מבואר לגבי הגוזל את חבריו שאם לא נשבע א"צ ללכת אחריו למדי להשיב את הגזילה הרי דאינו חייב לטרוח במצות והשיב את הגזילה אמנם נחלקו הסמ"ע והש"ך (חו"מ סי' שסז סק"ב) אם פטור זה הוי מעיקר הדין או משום תקנת השבין.

לסוברים שפטור מעיקר הדין כתבו הפוסקים ללמוד שא"צ לטרוח במ"ע אך אם הטעם משום תקנת השבין הוי דין מיוחד בגזילה ואין ללמוד ממנו לשאר מצוות.

חצי שיעור במצוות

בגמ': בעי שלומי בעי רבא גזל שתי אגודות בפרוטה והחזיר לו אחת מהן מהו מי אמרינן השתא ליכא גזילה או דלמא הא לא הדר גזילה דהואי גביה הדר פשטה גזילה אין כאן השבה אין כאן אי גזילה אין כאן השבה יש כאן הכי קאמר אף על פי שגזילה אין כאן מצות השבה אין כאן (בבא קמא קה, א).

הגאון מליסא בספר מעשה ניסים על הגדה של פסח כתב שמי שאינו יכול לאכול כזית מרור, אינו חייב לאכול פחות מכזית. והוכיח כן ממה שאמרו בסוגיין שהגוזל ב' אגודות בפרוטה והחזיר אחת מהם השבה אין כאן, הרי שאין מצוות עשה על פחות מכשיעור.

בנידון זה האריכו הפוסקים, ויסוד נידונם הוא אם כשם שבאיסור 'חצי שיעור' אסור מהתורה, גם במצוות כן הוא או לא. והאריך בזה המל"מ (חמץ ומצה פ"א ה"ז), ובשבות יעקב (ח"ב סי' יח) הביא ראייה שמי שאין לו אלא חצי זית מצה אינו מצווה כלל לאכול בליל פסח, עיי"ש, ובחיים שאל (ח"א

פניני הלכה מתוך תלמוד בבלי
המבואר מתיבתא על סדר הדף
היומי שילמד השבוע

פניני הדף היומי

שקר מחוץ לבית דין

בגמ': ונשבע על שקר למדנו עונש, אזהרה מנין ת"ל לא תשקרו (בבא קמא קה, ב).
בסוגיין מבואר שהפסוק 'ולא תשקרו איש בעמיתו' אמור על נשבע לשקר בענין ממון, ובשבעות (ל): מבואר שהפסוק מדבר שקר תרחק נאמר על הדיינים והעדים.
לפי זה כתב בספר אורח מישרים (סי' ט' סק"א) שבשקר במילי דעלמא אין לאו או עשה, רק יש בזה משום 'דובר שקרים לא יכון לנגד עיני'. והוכיח כן מסוגיות נוספות וכן מלשונות הרמב"ם בספר המצוות.

טרדא המה דתיו מתחלפת בטית, והכוונה שהם טרודים בענינים אחרים ואין משימין לב כהוגן להדברים שעומדים עליהם. ועיין בשו"ת הרב"ז (שאפראן, ח"א סי' מא אות יג) מה שכתב בזה.

ואם היתה קיימת כשנעשה גדול ואחר שנתגדל אכלה או איבדה בידים חייב לשלם ואם נאבדה באונס מסתבר שפטור. ובסתם נאבדה או נגנבה באופן ששומר שכר היה חייב יש לחייבו דמסתבר דעל מה שגנב בקטנותו יש לו דין שומר אבדה שהוא בדין ש"ש.

'תדורא' ברש"י פירש 'אין לב', ובמסורת הש"ס כתב, תרדא משועמם, וברשב"א כתב, א"ל תרדא פירוש מוריד רירו על זקנו תרדא מלשון ריר.

בשו"ת חוות יאיר (סי' קנב) כתב מה שקראו אמוראי לחביריהם תרדא כמו רבה לרב עמרם בב"מ ספ"ק. ור' חייא בר אבא לר' זירא בזבחים כ"ה ע"ב. ואביי לאבא בן חנן בכריתות י"ח ע"ב. ובכה"ג תדורא פי' רש"י אין לב רבא לרב עמרם בב"ק ק"ה ע"ב. כלם י"ל שהיו חבריהם וגדולים מהם ולא קפדי כלל.

בספר כבוד חכמים (מאמר נד) האריך לפרש פי' אחר כוונת הלשון תרדא תדורא דגולן לשון

שִׁיתֵי עֵינֵי וְהָרַר מַפְקָר
מהדורה מיוחדת, תלמוד בבלי מנוקד בתוספת מדור שינון 21 כרכים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

וכמה טרחתי יומם ולילה
כמו עשר שנים רצופות בקיבוץ חיבור זה
מצד ברכי מיימון

הגה"צ רבי נתן צבי פינקל זצ"ל הסבא מסלבודקא בעל 'אור הצפון' כ"ט בשבט תרפ"ז

המפורש ואמר לסבא כי כבר קבע שלמה המלך בחכמתו (קהלת ט ד): 'פִּי לְקֶלֶב חַי הוּא טוֹב מִן הָאָרֶזֶה הַמֵּת'.

נענה הסבא ואמר: עכשיו שכל הנתונים המקדימים ברורים וידועים לנו, ברצוני לחוד לך חידה: האם תוכל לציין על קיומו של מקרה נדיר בו יהיו אדם חי ובעל חי מת, ובכל זאת יהא בעל החי המת עדיף על פני האדם החי? חשב הבחור והכריז בהחלטיות: לא יתכן דבר שכזה! נענה הסבא ואמר לו: שגית ונעלמו ממך דברי חז"ל האומרים במפורש כי דבר זה יתכן גם יתכן, שכן כך שנינו להדיא (ויקרא רבה א): 'כל תלמיד חכם שאין בו דעת - נבלה טובה הימנו'. נבילה היינו בעל חי מת, והנה לא זו בלבד שהוא עדיף על אדם חי, אלא שהוא עדיף אפילו על אדם תלמיד חכם המופלג בתורה! נבילה טובה הימנו!

הבחור עצמו לא הבין את עומק כוונת הסבא מסלבודקא, ודומה היה לו כי הסבא מבקש להשתעשע עימו בחידודי מילתא. אולם רבי איסר זלמן הבין תיכף ומיד כלפי מה הדברים אמורים. ידע רבי איסר זלמן כי 'דעת' עליה אמרו חז"ל 'תלמיד חכם שאין בו דעת' היינו דרך ארץ, וככל שתלמיד חכם אינו מתנהג בדרך ארץ הוא משפיל עצמו באופן כזה שאפילו נבילה טובה הימנו. רבי איסר זלמן הבין נכוחה כי הסבא ביקש לרמוז לבחור בדרך עקיפה על כך שהתנהג באופן שהוא חסר דרך ארץ ולהודיעו כי לא זו הדרך לך בה ולא זו המעשה אשר יעשה אם אכן יש ברצונו לעלות ולהתעלות בתורה.

עם סיום הפגישה, לאחר שיצא הבחור מהחדר, אמר רבי איסר זלמן לסבא: אבקש רשות להעיר, כי דומה עלי שכבוד תורתו הפריז מעט בתוכחת המוסר שנתן לבחור. הרי כבר בתחילת פגישתנו אמרתי שמדובר כאן בבחור שהוא עילוי שבעילויים, מופלג בתורה והעולם עוד עתיד לרעוש ממנו, והנה כאן מסבירים לו שתלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו.

אולם הסבא לא נסוג בו מעמדו והוא נשאר בשלו: די במעשה הקטן הזה של ליקוק גרגרי הסוכר באופן לא מנומס ומכובד כדי ללמד על כך באופן מובהק, שאם הבחור לא ישנה את הליכותיו ויעדן אותם בדעת וברך ארץ, הרי שלא זו בלבד שהעולם לא ירעש ממנו, אלא הוא יהיה בטל ומבוטל כעפרא דארעא ולא תהא לו כל שייכות לעולם התורה!

את הסיפור הזה סיפר הגאון רבי מאיר חדש זצ"ל לתלמידיו. והיה חותם בדברים האלה: אני יודע היטב במי המדובר! הכרתי את הבחור העילוי הן בצעירותו והן לעת זקנתו! יכול אני להעיד שלצערנו הסבא צדק בכל מילה שאמר, והוכיח סופו על תחילתו!

(ספיר ויהלום פ"ב ויצא פ"ב - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

סוכר כדי שכל אחד ימתיק בו את כוס התה שלו לפי טעמו. ואכן הנוכחים שוחחו בדברי תורה ולגמו מכוס התה שלפניהם. לפתע הבחין הסבא שהעילוי הצעיר היושב עימם עסוק בגרגרי הסוכר אשר נשפכו מהצלוחית על השלחן. דרכו של עולם הוא, שכאשר שמוסיפים את הסוכר לכוס התה יש ונשפכים אי אלו גרגרים על השולחן, והנה אותו בחור היה יושב ומלקט בראשי אצבעותיו את גרגרי הסוכר ומלקקם בשפתותיו.

לא מצא חן בעיניו של הסבא התנהגותו של הבחור. הסבא ראה בזה פגם מובהק בהלכות דרך ארץ, שכן אין זה מן הראוי לנהוג כך וללקק גרגרי סוכר כאשר יושבים יחד עם גדולי תורה ועוסקים בפלפולא דאורייתא. אולם כדי שלא לפגוע בבחור העדיף לשתוק ולא להעיר לו על כך בגלוי ובבירור.

לקראת סוף הביקור פנה הסבא מסלבודקא אל הבחור ואמר לו: ברצוני לשאול אותך כמה שאלות. האם תוכל לומר לי בבקשה, מי יותר חשוב ממי, אדם חי או אדם מת? התפלא הבחור על השאלה הפשוטה והשיב מיד: בוודאי שאדם חי חשוב יותר מאדם מת שבטל ועבר מהעולם! הוסיף הסבא ושאל: בבעלי חיים כיצד? מי חשוב יותר אריה חי או אריה מת? אף כאן נענה הבחור והשיב מיד: ברור שהאריה החי הוא החשוב יותר! והסבא אינו מפסיק וממשיך לשאול: שמה נאמר שזהו דווקא באריה שהוא מלך החיות, אך מה נעשה ביום שידובר לנו משני כלבים, כלב חי וכלב מת, מי מביניהם יותר חשוב? גם בזה קבע הבחור שבוודאי כלב חי חשוב יותר! עתה המשיך הסבא וחיידד: כלב חי ואריה מת, מי מהשניים חשוב יותר? כאן ידע הבחור לצטט את הפסוק

נולד בשנת תרי"ט, בעיירה הליטאית ראסיין, לאביו רבי משה פינקל מנכבדי המקום. בגיל רך מתו עליו הוריו ואחד מקרובי המשפחה בעיר וילנא, אספו לביתו וגידלו אותו בתורה.

בגיל חמש עשרה כבר יצא לו שם של למדן ובעל מחשבה. כשהגיע ללפרקו לקחו כחתן הרב מאיר באשיס חתנו של הרב דקלם רבי אליעזר גוטמן, והסמיכו על שולחנו שנים אחדות, בכדי שיוכל לשקוד על תורתו באין מפריע. לאחר מכן נתקרב מאוד לרבו המובהק חכם המוסר רבי שמחה זיסל זיו מקלם.

בשנת תרל"ז יסד בסלבודקה כולל לעשרה אברכים בתמיכת הנדיב מר עובדיה לחמן איש ברלין. כן יסד עוד כמה מסגרות גם לבחורים עד לשנת תרמ"ד שאז יסד את הישיבה דסלובודקה, אשר מבין כתליה הפיץ תורה ויראה לעולם, קרוה לחמישים שנה, ואשר בה הגשים בפועל את דרכו בחיים ובחינוך המוסרי.

בקיץ שנת תרפ"ה, אחרי שנסתבבו הסיבות להעלות חלק גדול מיישבתו לארץ ישראל, הצטרף רבי נתן צבי לעולים, והשתקע בחברו. ליל כ"ט בשבט במעמד תלמידיו הנאמנים פרח נשמתו של איש האמת, לנן עדן, זי"ע.

ראייתו הרחוקה של הסבא זצ"ל

הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, מחבר הספר 'אבן האזל' על הרמב"ם וראש ישיבת עץ חיים בירושלים, היה רגיל מדי פעם לנסוע אל העיר חברון להשתטח ולהתפלל על קברי האבות, ישני חברון. אל המסעות הללו היו נלוים אליו טובי הלמדנים בישיבת עץ חיים, כשבדרך היה רבם הגדול מפלפל עימם בדברי תורה ובסוגיות עמוקות שבש"ס.

רגילים היו, ראש הישיבה ותלמידיו, להכנס לבקר אצל הסבא מסלבודקה, הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, בכל אותם פעמים שנסעו לחברון. מאחר והסבא מסלבודקא התגורר בעיר חברון, הייתה זו הזדמנות טובה עבורם להסתופף בצל קורתו ולקבל ממנו קנייני חכמה ודעת. הסבא מסלבודקא היה מוסר בפניהם שיחה מוסרית מעמיקה והנוכחים היו שומעים את דבריו בשקיקה.

באחת הפעמים בהם ביקר הגאון רבי איסר זלמן אצל הסבא הודיע רבי איסר זלמן לסבא תיכף עם בואו: יידע מעלתו כי היום הבאתי עמי את הגדול שבכולם! זהו בחור עילוי, מופלג מאוד בתורה, אשר העולם עוד ירעש ממנו! הסבא קבלם בשמחה רבה והזמינם להסב עמו ליד השולחן. בעוד הכל יושבים סביב השולחן, הכניסה הרבנית והגישה לאורחים כוסות תה וצלוחית של

הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זצ"ל

א' אדר תרס"ו

בהצטדקו לאמור כי היצר הרע מבלבל אותו ומה יעשה כנגדו. אמר לו הגה"ק: "טוב, אבל מדוע השחירו פניך?" התחיל הלה שוב להצטדק כי לדאבונו זהו מצבו.

אמר לו הגה"ק: "אבל מה קשה לך לקחת מעט מים ולרחוץ את פניך?" אמר הלה: "אמנם כן, אבל מאין אקח מים כאלו ששוטפים את הפנים? הלא בשביל זה נסעתי אל הצדיק שיתן לי מים טהורים לטהרני מחטאי". כשראה הגה"ק שאין הלה מבין, הסביר לו כי מצחו שחור מפחם. הלה הבין ונעשה שם צחוק גדול.

אמר האדמו"ר השפע חיים: כסבורים אתם שזקני התכוון להתעלל ביהודי?!

חס ושלום! אלא שדור זה היה קשה מאוד, כי המשכילים הרימו ראשו ומחבלי כרם בית ה' הלכו והתרבו לדאבון כל לב. ביקש זקני ללמוד זכות על ישראל ולהוכיח בשמים שהסיבה שיהודים אלו אינם חוזרים בתשובה נעוצה בכך שאינם מבינים את תוכחת הצדיקים וסבורים שהם מתכוונים לעניינים אחרים.

(מפי המגיד מישרים הגה"ח רבי שמעון שפיצר שליט"א)

הפחם השחור, ניגש אל האיש הישן ומרחו לו על מצחו. בהגיע תורו להיכנס אל הקודש, התנער ממקומו ונכנס לו באשר לא ידע בשכבו ובקומו.

כיון שנכנס, שאל אותו הגה"ק מצאנו: "למה השחירו פניך?" הלה חשב שהכרת פניו ענתה בו כי הוא הולך אחר יצרו ומיד פרץ בבכי עז

הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זצ"ל נולד בשנת תק"צ בערך, כבנו החמישי של מרן הגה"ק בעל דברי חיים מצאנז זי"ע. ונקרא על שם זקינו הגאון בעל ה'ברוך טעם' זצ"ל. אביו הקדוש העיד גדולות על נשמתו, שמזה שלש מאות שני לא ירדה נשמה גבוה כזו לעוה"ז. היה חתן הגה"ק בעל הייטב לב' זצ"ל מסיגוט.

בתחילה כיהן כאב"ד רודניק, בה כיהן אביו הק' ברבנות טרם שנתקבל לאב"ד צאנז, אח"כ נתקבל לאבד"ק גארליץ. רבינו היה קנאי נלהב ולא נשא פני לשום איש. עבודתו הק' היתה באופן מוצנע טמיר ונעלם. לפי עדות גדולי דורו היה גם גדול בתורה בחריפות ובביקאות.

נפטר ב' דר"ח אדר שנת תרס"ו ומנו"כ בעיר גארליץ.

למה השחירו פניך?

סיפר הרה"ק בעל השפע חיים מצאנז זיע"א: יהודי חשוב ותלמיד חכם המתין פעם בחדר החיצון להיכנס אל הגה"ק מצאנז זיע"א, וכיון שארך הזמן, נרדם על מושבו. הרבי מגארליץ ראה זאת, ניגש בוריזות אל התנרם וחפן ממנו מעט מן

הרה"ק רבי ישראל אלתר מגור זי"ע

ה'בית ישראל'

ב' אדר תשל"ז

ועד בעלי בתים הטרודים על המחיה והכלכלה. בתבונתו ורוחב אופקיו הרחיב את גבולות הקדושה בהקמת בתי מדרש ומוסדות חינוך בארץ ישראל ובתפוצות.

עשרים ותשע שנים ניהל ה"בית ישראל" את חסידיו מחצרו שבירושלים עיה"ק וזכה לראות דורות דורות בני תורה, חסידים ואנשי מעשה יוצאים ממוסדותיו באותו קו ובאותו דרך כבשנים קדמוניות, קודם חורבן אירופה.

החזיר את נשמתו ליוצרו ב' אדר תשל"ז, הוא לא זכה להשאיר זרע של קיימא, ונשיאות חסידות גור עבר לאחיו האדמו"ר רבי שמחה בונם ה"לב שמחה" זצוק"ל.

האדמו"ר רבי ישראל אלתר מגור זצוק"ל נולד בשנת תרנ"ה לאביו רבי אברהם מרדכי מגור בעל "אמרי אמת" בנו של ה"שפת אמת" ונכד ה"חידושי הרי"ם". בבית אביו הגדול קיבל חינוך לחיי תורה וקדושה ולמאס בתענוגי בשרים.

התחתן עם בת דודו רבי יעקב מאיר בידרמן והתיישב בווארשא. כדרך אבותיו הסתייג מלהנות מאחרי ועסק במסחר בעראי ועיקר זמנו הקדיש לעליה בתורה ויראת שמים. כבר אז הראה סימני של מנהיג בחסד עליון. הוא יסד חבורות חבורות של צעירים עוסקים בתורה וחסידות. במוחו הנפלא הכיר את כל אחד מאלפי בחורי חמד בווארשא שהשתייכו לחסידות גור.

עם פרוץ מלחמת העולם השנייה התנסה בכל פגעי הזמן. אשתו וי"ח נספו בשואה, והוא נמלט ביחד עם אביו והגיע לארץ ישראל שבור ורצוף על שכול משפחתו ועל עם ה' כי נפלו לפני צר. הוא עמד כדי ימינו של אביו הגדול שהיה אז כבר חולה ותש כח, והדריך את החסידים - בעיקר הצעירים - לתורה ולעבודה.

בחג השבועות תש"ח נפטר אביו ועול ההנהגה נפל על שכמיו. עם התמנותו כאדמו"ר מגור הוכר כאחד ממנהיגי הדגולי של היהדות החרדית. בחכמתו ובתבונתו ידע להלוך לרוחו של כל אחד ואחד. עד מהרה הפך בית מדרשו לתל תלפיות,

מרן ה'בית ישראל' עם מרן ה'אמרי חיים' מויזניץ בכינוס חירום להצלת החינוך החרדי

בשנת תש"ל הייתה מצוקה כלכלית גדולה למוסדות חינוך רבים, בהם תלמודי תורה בכל רחבי הארץ, שבעיקר פנו לעם שבשדות ובאו להוציא יקר מזולל ולקרב לבבות ילדי ישראל לאבינו שבשמים. בתחילה ניסו העסקנים להתמודד עם הגרעון בדרכים שונות, אם בהשגת

ומכל החוגי ומכל שכבות העם דפקו על פתחי ביתו לקבל עצה והדרכה, עידוד וחיווק, סבלנותו לא ידעה גבול, ובפרט למרי לבב ולפליטי השואה שלהרבה מהם היה בבחינת אב ואם.

הרבי תבע מחסידיו עליה מתמדת. הוא מאס בשטחיות ושם דגש גדול על עניני קדושה והתמדת התורה לכל שכבי העם, מבחורי ישיבה

הלוואות ואם בצמצום הוצאות, אלא שבשלב מסוים הם הבינו כי הקומץ אינו משיב את הארי. היה זה לאחר שרואה החשבון הודיע לעסקנים שהגרעונות עומדים על יותר ממיליון דולר, סכום עצום וכמעט דמיוני באותם ימים. רואה החשבון אף הוסיף בעגמומיות כי מלבד הגרעון שמוסיף והולך בצעדי ענק, הרי שגם הדרישות הבנקאיות הנלוות גם הן גדלות ומסתעפות. כך שהייתה זו סכנת התמוטטות למוסדות תורה רבים מאד.

העסקנים נכנסו ובאו אל הרה"ק הבית ישראל מגור זיע"א כדי לטכס עצה עימו כיצד יוכלו לסדר ולשלם את הגרעון, ולאחר שהרה"ק הבית ישראל האזין לדברים שנשמעו, עלתה והתגבשה הצעה לערוך כנס הצלה מיוחד, דינר מיוחד, בו ישתתפו בעלי הון מבני הציבור החרדי, נגידים ועשירים אשר דבר ה' יקר לליבם, כשיחד עימם ישבו גדולי הדור שיזעקו את זעקת החינוך היהודי הטהור ויבקשו מהם להרים את תרומת לבם ברוח נדיבה.

הרה"ק הבית ישראל הטיל את משימת ארגון הכנס על אחיינו הרה"ח ר' משה שינפלד ז"ל, והורה לו לבקש מהיהלומן החרדי הנודע ר' יוסף גולדפינגר ז"ל לערוך את הכנס בביתו הפרטי, שהיה ברחוב מהר"ל בצפון תל אביב.

באותם ימים היה ר' יוסף גולדפינגר ז"ל קרוי בשם 'מלך היהלומים'. זאת מאחר והיה הראשון בארץ ישראל שקיבל מסינדיקט היהלומים בלונדון הקצאה חודשית קבועה של יהלומים גולמיים למכירה ליצרני יהלומים. הקצאה זו העמידה אותו בראש הפירמידה של סוחרי ומשווקי היהלומים בארץ, וכמובן שהון ועושר רב היו בביתו. לב פתוח היה לר' יוסף לכל דבר שבקדושה, והוא תמך ביד רחבה בצדיקים שגרו בתל אביב ובמוסדות התורה. עסקני המוסדות התורניים תמיד שיחרו לפתחו, והוא הרים את נדבתו בחפץ לב.

הסיבה שבשלה נבחר ר' משה שינפלד לבקש מר' יוסף גולדפינגר בקשה זו, הייתה לפי שר' משה היה עובד בכיר במשרדו של ר' יוסף שבבורסת היהלומים וקשר טוב היה ביניהם. כמובן שלאחר שר' משה שטח את הבקשה המיוחדת בשמם של צדיקי וגאוני הדור, ר' יוסף נאות לכך בשמחה והוא קבע תאריך בו יארח את הכנס בביתו.

לא זו בלבד אלא שר' יוסף עצמו נעתר לעזור ולסייע בהכנת רשימת המוזמנים. הוא ישב יחד עם ר' משה במשך זמן רב והעלו שמות שונים אותם כתב ברשימה מסודרת. כמובן שעדיין לא הזמינו איש, שכן ידעו שניהם שרשימת המוזמנים חייבת להכנס תחילה וראש אל הקודש פנימה, אל הבית ישראל כדי שיחווה את דעתו.

כשהרשימה הייתה למראה עיניו של הבית ישראל, עיין בה הרבי בדקדקנות רבה, והודיע לר' משה כי לא כל השמות שמוזכרים ברשימה זו ראויים להגיע לכנס. וזאת מאחר שברשימה הופיעו אנשים שצמצבם הרוחני אינו נהיר דיו ולא ידוע בוודאות האם הם שומרי שבת כדת מחללו. הבית ישראל ביקש למחוק אותם שמות מן הרשימה, על אף שהיה ברור כי אישים אלה ירצו מאד לבוא ולהשתתף בכנס, וכי אם הם יבואו ניתן לשער שגם יתרמו תרומות מכובדות, אולם הבית ישראל הסביר כי זכות החזקת התורה יכולה להנתן רק לכאלה שהם חרדים לדבר ה' ושומרי שבת כראוי.

הכינוס הגדול התקיים בחודש אדר תשל"ל,

ואולם תיעוד מצולם של המעמד הנשגב לא קיים, מאחר והבית ישראל הורה וביקש שלא יבואו צלמים להנציח את הכנס. עדי ראה שהיו במקום, אם נדיבי העם ואם שאר משתתפי הכנס, סיפרו על מעמד נורא הוד שהתקיים כאשר בשולחן הנשיאות ישבו מצד אחד גדולי ישראל, צדיקי וגאוני הדור, ומולם ישבו הנגידים שהוזמנו למעמד.

בדייקנות מובהקת הגיע הבית ישראל למקום בשעה היעודה. נגידי העם כבר ישבו בביתו של ר' יוסף גולדפינגר, וכאשר הבית ישראל הגיעה למקום ברכב, היה נדמה כי הרבי עולה תיכף ומיד, אך לא כך היה. אחד מנאמניו של הרבי נשלח במהירות לברר האם הרה"ק האמרי חיים מויזניץ זיע"א כבר הגיע לכנס. ומשנענה בשלילה, המתין הבית ישראל במכונית עד בואו של האמרי חיים.

תשוש וחולה היה האמרי חיים באותם הימים, ועקב מצב בריאותו הרופף היה ברור למארגני הכינוס כי אין ביכולתו של הרבי לבוא ולהשתתף בכנס. עצם הנסיעה מקרית יזניץ בבני ברק עד לביתו של ר' יוסף גולדפינגר בתל אביב הייתה קשה עבורו, והמעמד אף הוא לא התאים למצבו הגופני.

אולם מששמעו העסקנים את הודעתו של הבית ישראל, התקשרו תיכף ומיד לביתו של האמרי חיים וביקשו כי הרבי מויזניץ יבוא לכנס, והוסיפו וסיפרו כי כל באי הכנס יושבים ומצפים להופעתו כבוד של הרבי מויזניץ בכינוס חשוב זה להצלת תלמודי התורה והמוסדות. להפתעת באי ביתו הודיע האמרי חיים כי ככוונתו לצאת תיכף ומיד לכנס, וכאשר הגיע האמרי חיים לתל אביב אל ביתו של ר' יוסף, עלו ובאו שני הצדיקים גם יחד אל מעונו של המארח.

אלא שהמגבית לא התנהלה כמצופה ממנה. הגבירים שהגיעו לכנס והכריזו על תרומתם, כתבו המחאות על סכומים לא גדולים יחסית, ובוודאי לא כפי שציפו מכנס הצלה שיציל את המוסדות מהתמוטטות. האמרי חיים, חכימא דיהודאי, ראה להיכן הרוח נושבת, והוא ביקש את רשות הדיבור. האמרי חיים פתח ודיבר אודות חשיבות הצלת חינוך הילדים בכל ארץ ישראל, ולאחר מכן הזכיר את הפסוק במגילת אסתר, בדברים שאותם מרדכי הצדיק אמר לאסתר המלכה: 'כי אם החרש תחרישי בעת הזאת, רווח והצלה יעמוד ליהודים ממקום אחר ואת ובית אביך תאבדו', תוך שהוא מסביר: טבע האדם הוא להכיר טובה לכל מי שהיטיב עימו בגשמיות, עד כדי כך שהוא מושפע ממנו גם בתחומים רוחניים. הטעים האמרי חיים ואמר: אף על פי שבוודאי 'רווח והצלה יעמוד ממקום אחר', מכל מקום, חלילה, אם יהיו אלו גורמים אחרים שישפיעו בכספם על החינוך הטהור, ולא אנחנו, אזי חלילה מה שיארע הוא: 'את' הן בנות בית יעקב ו'בית אביך' אלו בחורי הישיבות... כשאני רוצה לומר את סוף הפסוק, חס ושלום.

בהתלהבות רבה ובאש קודש הסביר האמרי חיים כי כלל ישראל אינו יכול להשאר ללא מוסדות החינוך, והשאלה היא רק למי תהיה הזכות להציל את לימוד התורה: האם תהיה הזכות שלנו, של הנאספים כאן, או שהרווח וההצלה יעמוד ממקום אחר. הרבי המשיך ונבע מן המשתתפים להעניק מכספם ביד רחבה להצלת המוסדות ולהביע בכך את הערכתם והכרתם ללומדי התורה ולמוסרי

הנפש העסקנים.

ההפתעה העצומה הגיעה בסיום הדברים, כשהרבי הכריז: אני תורם במעמד זה עשרים וחמישה אלף דולר! ועשרים וחמישה אלף דולר נוספים אני נותן בשם ר' שמואל דסקל. ודעו לכם, הטעים הרבי, שאפילו לא שאלתי אותו קודם לכן אם הוא מוכן לתרום את הסכום הזה, אבל אני בטוח שהוא יסכים אתי. והרבי הישיר את מבטו אל עבר חסידו הנאמן, איש הצדקה ורב הפעלים, ר' שמואל דסקל, ושאלו: נכון, שמואל, נכון? ור' שמואל דסקל כמובן נענע בראשו.

תדהמה נפלה בחדר. עוד לא היה בארץ ישראל אדם שיתרום למוסד תורני סכום גדול שכזה, קל וחומר שלא היה אדמו"ר שבעצמו תרם סכום שכזה. היו אלו סכומים אדירים שהרימו לכל המשתתפים בכנס את ההשגות על הסכומים שנדרש מהם לתרום. הגבירים הבינו בצורה חדה וברורה כי חובה מוטלת עליהם לתרום סכומים משמעותיים בהרבה יותר מהסכומים שהיה בדעתם לתרום.

המשיך האמרי חיים ואמר: אני מבקש שכל אחד מהתורמים שכבר נתן את ההמחאה על תרומתו, יאיל נא ויקח בחזרה את ההמחאה שנתן, ורק גדולי התורה הנמצאים כאן הם שיקבעו לכל אחד מבעלי היכולת שהתאספו כאן, את גובה הסכום שהוא צריך לתת. עם סיום דברי האמרי חיים, נשא אדברים גם הבית ישראל שקרא לגבירים להטות שכם ביד רחבה להצלת התורה, וברך את כל המשתתפים בברכה והצלחה.

כהצעת האמרי חיים, כך אכן היה. גדולי התורה שהגיעו לכנס, נכנסו לחדר סמוך, קראו לכל אחד ביחידות כדי לשמוע ממנו על גובה תרומתם. כל אחד מהגבירים התבקש על ידי גדולי התורה להוסיף עוד כהנה וכהנה על מה שהציע לתרום.

הגאון רבי יחזקאל אברמסקי, בעל 'חזון יחזקאל' זצ"ל, שאף הוא היה מהמשתתפים באותו כנס הצלה סיפר בשמחה רבה לתלמידיו בישיבת סלבודקה על ההצלחה הגדולה של הכנס. הוא הביע את התפעלותו מהתבטלותם וממסירותם של הגבירים לגדולי ישראל, וציין כי החסידים שהיו ביניהם נכנסו לחדר כשהם חגורים באבנטים ('גארטלעך'). כך כאשר נקב הנגיד ר' יחיאל מאיר פיק ז"ל, מחסידי גור, בסכום תרומתו שסבור היה לתת, אמר לו הבית ישראל שתי מילים חדות כתער: 'כפל כפליים!' ור' יחיאל מאיר פיק, בלא כל היסוס, כתב המחאה בסכום שהיה פי ארבע מהסכום שנקב בתחילה...

בסיום הכנס פנה האמרי חיים לאחד מראשי העסקנים ואמר לו: את מה שהבטחתי אשלם בעזרת השי"ת עד לפרוטה האחרונה! אבל הלא תדע שאין לי כסף, ובוודאי לא סכום גדול כל כך, לכן בקשתי היא, שתיכנס אלי מדי ערב, אחרי שאסיים את קבלת הקהל, ואמסור לך את כספי הפדיונות שאקבל באותו יום! סכומים אלו יהיו על חשבון הבטחת! וכך שילם האמרי חיים את סכום התרומה הגדולה שהבטיח, סכום שהיה מעל ומעבר למה שנתן גדול בתורה אי פעם.

גדולי ישראל שהשתתפו באותו כינוס גדול גילו ברבים את מסירות נפשם למען כלל ישראל, למען העם שבשדות, למען ילדי ישראל בעיירות נידחות ובמקומות רחוקים, הם נשאו בעול עם הציבור והשתתפו בצרת הכלל, בכל מאודם ממש!

(ספיר ויהלום פר' וארא פ"ג - להגה"ח ר' מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי זאב וואלף מטשארני-אוסטראה זי"ע

ה' אדר תקפ"ג

כל העולם למערת אליהו הנביא ושם עשו כל העולם שמחה גדולה וריקודים ומחולות" וכן בשמחת תורה עשו הקפות בריקודין ושמחה כנהוג".

יש לציין כי עליה זו של רבינו היתה העליה החסידית הרביעית. הראשונה בשנת תקכ"ח בה עלו תלמידי רבינו הבעש"ט זי"ע, ביניהם הרה"ק רבי נחמן מהורדנקה, הרה"ק רבי מנחם מנדל מפרימשליאן זי"ע ועוד. בשנת תקל"ז היתה העליה ההמונית בראשות תלמידי המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע הרה"ק רבי מנחם מנדל מויטבסק והרה"ק רבי אברהם הכהן מקאליסק זי"ע ועוד.

בשנת תקנ"ה היתה עליה נוספת- השלישית במספר- בראשות הרה"ק רבי יעקב שמשון משפיטובקה זי"ע, כך שעליית רבינו בלוי"ט שאר אנשים חשובים" היא העליה הרביעית של נושאי דגל החסידות, שנפשמ היתה קשורה בארץ חמדה. מבלי להסתכל על סכנת הדרכים והמלחמות, עזב רבינו אחריו את כהונת רבנותו החשובה, ואת הציבור הגדול של חסידיו ומעריציו בחו"ל, ומסר נפשו להתעלות בקדושה.

וכבר העיר קדוש ישראל מרוז'ין זי"ע על רבינו "כי רק מי שמרגיש את טעמה הנשגב של ארץ הקודש כהצדיק ר' ועלוליה זכאי לנסוע לא"י." (גליון ליוזענסק)

ואנשי מעשה, כפי שמוכח באחד הספרים 'ושם באותה

ספינה היה הרב החסיד המפורסם מו"ה זאב וואלף נ"י מטשארני- אוסטראה ושאר אנשים חשובים".

באותה תקופה היתה מלחמת נפוליון קיסר צרפת, שכבש את מצרים, ועמד לכבוש את א"י, לפיכך שרר אז מצב חירום באזור המזרח התיכון, והרבה הרפתקאות עברו על רבינו עד שזכה להגיע למחוז חפצו.

רק בערב ראש השנה תקנ"ט זכה לעלות על אדמת הקודש בעיר הנמל חיפה, שם שהה בימים הנוראים ר"ה ויוה"כ "ובחול המועד סוכות הלכו

הרה"ק רבי וועלוועלי מטשארני-אוסטראה זי"ע, היה חד מבני היכלא קדישא - תלמידי הרה"ק המגיד הגדול רבי דוב בער ממעזריטש.

נולד לאביו רבי נפתלי צבי זצ"ל. כבר בהיותו רך בשנים ניכרו בו כשרונות מיוחדים, התמדתו ומסירותו ללימוד התורה היו להלפיה. אף בצל המגיד ממעזריטש הסתופף כבר בילדותו, כשהמגיד מקרבו בחיבה יתירה.

לאחר הסתלקות המגיד דבק בהרה"ק רבי משולם פייבוש מזבאריז בעל "יושר דברי אמת", והיה לו לתלמיד חבר. כשהחל הרה"ק מטשארני-אוסטראה להנהיג עדה. דבקו גאוני וקדושי ארץ.

מתלמידי המובהקים היו הרה"ק האהבת שלום מקאסוב, הרה"ק רבי דוד שלמה אייבשיץ אבד"ק סארקא בעל ה"ערבי נחל", ועוד. עם פטירת הרה"ק מזבאריז עלה להתגורר בארץ הקודש, וקבע מושבו בטבריה, ברבות הימים עמד בראש עדת החסידים הטבריה ופעל רבות למען בני הישוב בארה"ק.

ביום ה' באדר שנת תקפ"ג השיב הרה"ק את נשמתו ליוצרה, ומנחותו כבוד בבית החיים הישן בטבריה.

עלייתו לארץ הקודש

מסעו של רבינו לא"י - היה בלוי"ט חסידים

הגה"צ רבי דניאל פרוסטיץ זצ"ל

ראב"ד פרעשבורג

ו' אדר תר"ו

יחידים. וטמונים שם הגאונים הקדושים, רבי משולם איגרא [מטיסמעניץ], רבי עקיבא איגר הראשון זי"ע בעמח"ס משנת דרבי עקיבא, רבי מרדכי מוכיח, רבי דניאל פרוסטיץ ראב"ד פרעשבורג, שהשתדל מאד שהחת"ס יתקבל לרבנות בפרעשבורג.

וידוע שהוא היה מהשדכנים ששידכו את החת"ס אצל זקיני רבינו עקיבא איגר זי"ע. ומספרים שכשהציעו את השידוך לפני החת"ס אמר שבדאי לא יסכים רע"א להשידוך כי לא ירצה לקחת לבתו חתן עם הארץ, וכשהציעו את השידוך לפני רע"א אמר שבדאי לא יסכים החת"ס להשידוך כי לא ירצה לקחת בת עם הארץ לו לאשה, וכשמוע רבי דניאל פרוסטיץ את הדברים, נענה ואמר בדרך צחות, אם כן טוב הדבר עד מאד, כי שני עמי הארצות ישתדכו ביניהם, ואכן לבסוף נשתדכו ביניהם.

(שיחות מלוה - להגה"צ רבי נתן גשטטנער זצ"ל)

השדכן של מרנא החתם סופר

זכיתי בשבוע שעבר להשתטח אצל ציון קדשו של זקיני רבינו החתם סופר זי"ע הטמון בפרעשבורג, וסביבותיו טמונים כמה גאוני עולם זי"ע, והרשעים רצו לפנות את הקברים הללו ושילמו להם כופר גדול שישאירו כמה קברים

רבי דניאל נולד בשנת תקי"ט לאביו רבי בנימין זאב זצ"ל, היה ראב"ד בעיר פרעשבורג בתרופת החתם סופר במשך חמישים שנה.

הכתב סופר העיד עליו בשם אביו מרן החת"ס כי כבר בימי נעוריו היה מפורסם בגדלותו בתורה ובצדקותו. היה מקורב מאוד לרבו מרנא החתם סופר וסייע לו בהנהגת הקהילה בפרעשבורג. קהילות רבות הציעו לו לכהן אצלם כרב, אולם הוא נשאר עד סוף ימיו בפרעשבורג.

בשנת תר"ו שש שנים לאחר פטירת החתם סופר, נסתלק לגנוזי מרומים בהיותו בן שמונים ושבע שנים.

בהלווייתו הספידו הכתב סופר אבד"ק פרעשבורג, על מצבתו נכתבו התוארים: איש אלקים, תפארת הדור, נזר החכמים, צדיק נשגב, סיני ועוקר הרים. חיבר ספר מחנה דן עמ"ס פסחים. נטמן בצמוד לקברו של רבו מרנא החתם סופר בעיר פרעשבורג.

מריבה עם קונו

לאחר הרהור נוסף המשיכה האשה ואמרה: אל תפגע ממה שאומר לך כעת. אמנם איש טוב ומטיב אתה, אך עם זאת אתה גם בטלן! לפיכך חוששת אני שגם אם תכנס אל הצדיק, עדיין תסתפק בכך שתאמר לו כמה מלים בשפה רפה ולא יותר, ולכן מבקשת אני ממך: אל נא תהיה בטלן! עליך לדפוק על השולחן ולא להרפות מהצדיק עד שתשמע הבטחה ברורה מהצדיק כי קרובה ישועתנו לבוא.

יצא ר' פנחס מביתו לעבר ביתו של הצדיק. בליבו מהרהר הוא כיצד אכן יוכל שלא להיות בטלן, והלוא אשתו צודקת בהחלט. הוא טרוד במחשבותיו והנה עומדות היו רגליו בפתח ביתו של רבי לוי יצחק. הוא אינו מתמהמה, בצעדים מהירים ניגש הוא אל חדרו של הצדיק היושב ועוסק בתורה ואומר לו בקול בוכים: רבי קדישא, באו מים עד נפש ואין לי בריה! יש לי דין תורה!

רבי לוי יצחק מתבונן בר' פנחס, רואה שפניו נפולות, ושואל אותו ברכות: אחי יקירי, עם מי יש לך דין תורה? ור' פנחס עונה בגמגום: רבי, יש לי דין תורה עם רבוננו של עולם!

הביט רבי לוי יצחק ביהודי התמים שעמד לפניו וראה אותו נרתע לאחור. הדברים שיצאו מפיו, החרידו אותו עצמו. רק לאחר שהוציא את הדברים מפיו הבין את משמעותם: הוא, יהודי מאמין בן מאמין, יש לו חלילה טרוניות וטענות אל רבון כל העולמים?! האם אכן שמעו אזניו את מה שפיו דיבר, להזמין את הקב"ה לדין תורה?! וכי הקב"ה חייב לי משהו, בעוד שלעומת מעשיי הוא עושה עמי רק חסדים?! ור' פנחס נסוג אחור כשהוא מהרהר: עתה, לא זו בלבד שלא הבאתי על עצמי ברכה, אלא מי יודע איזה נזק גרמתי והבאתי על עצמי.

ואולם הצדיק, שאהבת ישראל הייתה חקוקה בלבו, הבין מיד כי יהודי תמים זה לא בא להתריס חלילה. כפי הנראה באו מים עד נפש ואין אדם נתפס על דבריו בשעת צער. האיר הצדיק את פניו ושאל את ר' פנחס: אמור נא לי כמה דברים אמורים? אם אמרת שיש לך דין תורה עם הקב"ה בוודאי שצרה צרורה מעיקה על לבך, דאגה בלב איש ישיחנה, הבה ונשמע את אשר בפיך, אולם לפני שאשמע את דבריך ברצוני להזמין הנה את חברי בית הדין הגדול שבברדיטשוב ויחד נשמע את הטענות והמענות שבשל כך אתה מבקש לערוך דין תורה עם

הקב"ה.

הגבאי של ר' לוי יצחק נשלח במהירות להזמין את חברי בית הדין, ור' פנחס עומד בצד החדר כשהוא נרעד ונפחד ביותר, איבריו דא לדא נקשן, וכי קלה היא בעיניכם: דין תורה עם הקב"ה. חברי בית הדין מתאספים ומתיישבים על מקומם, ובראש מושב בית הדין יושב הרה"ק רבי לוי יצחק כשהיא עטוף בטלית ועטור בתפילין, פניו פני להבים. והוא פונה אל חברי בית הדין ואומר: הקב"ה נמצא עמנו, והיות וההלכה היא שנוקמים לתובע תחילה הרי שגם אנו נשמע תחילה את דברי היהודי הזה, שהוא התובע בדין תורה זה. רבי לוי יצחק פונה אל ר' פנחס ומעודד אותו לאמור: פתח פיך ואמור לנו מה מעיק עליך! מה הם הטענות שבשל כך אתה מזמין את הקב"ה לדין תורה!?

נענה ר' פנחס והתחיל לומר בקול רועד: שמעו נא רבותי דינים מומחים, מיום עומדי על דעתי, חיי רצופים עוני ודלות. מנעורי עד עצם היום הזה, חי אנכי בדוחק משווע, עובד אני עבודה קשה ומפרכת ואין אני מצליח להביא טרף לביתי אלא לחם צר ומים לחץ, ילדיי לבושים

בכפר קטן סמוך לעיר ברדיטשוב, מקום מגוריו של הרה"ק רבי לוי יצחק זיע"א התגורר יהודי כשר וישר, תמים וישר דרך, ר' פנחס שמו. ר' פנחס לא היה מהלך בגדולות ובנפלאות, מתפרנס היה ביושר מרוכלות של כל מיני סידקית. וכך היה מנהגו: נוסע היה לאחד הירידים הגדולים שהיו מתקיימים מפעם לפעם, ושם היה רוכש שלל מוצרי סידקית, מחטים וחוטי תפירה ועוד הרבה כיוצא בזה.

בשובו מהיריד היה ר' פנחס מתהלך בעיר ברדיטשוב ובכפרים שמסביב, שם היה מסתובב מבית לבית ומציע את מרוכלותו לעקריות הבית. כסף גדול הוא לא עשה ממכירת הסידקית, ואך בקושי רב היה מצליח להביא טרף לביתו.

אם בממונו לא זכה, הרי שבמשפחה ברוכת ילדים זכה גם זכה. מובן מאליו שהדחקות היתה 'תושבת קבע' בביתו. אך עם זאת לא נפגמה אמונתו בקב"ה ותמימותו הזכה. הגם כי ידיעותיו בתורה היו מעטות, טרוד היה על המחיה ועל הכלכלה ואין עתותיו בידי ללמוד כרצונו, ירא את ה' היה מנעוריו, ובכל הזדמנות היה אומר פרקי תהלים וגורס מעט פרקי משניות שידע, ובדרך זו של אמונה פשוטה חנך גם את בני ביתו.

ויגדלו נעריו. כמנהגו של עולם, השנים חולפות מהר יותר ממה שניתן לשער, והימים כצל עובר. בתו הגדולה בגרה והגיעה לפרקה. בחורה טובה הייתה וראוי למצוא לה חתן איכותי כפי שמגיע לה. אלא שחומת ברזל הבדילה בין הרצון למציאות. באותם ימים היה מקובל שאבי הכלה נותן נדוניה חשובה לחתנו הנבחר, בפרט אם חשקה נפשו בחתן למדן, ואילו לר' פנחס שבקושי רב היה מזון כדי מחייתו לא היה מהיכן להביא את הנדוניה הרצויה.

בצר לה, החלה אשתו של ר' פנחס להציק לו: על מה אנו ממתנינים ומה יאה הסוף? הרי בתנו היקרה כבר הגיעה לפרק האשה נקנית! ואילו השדכנים אינם מביאים לנו הצעות נאותות ביודעם שאין לך פרוטה לפרוטה עבור נדוניה! ומשהחלה האשה לפרוק את אשר על לבבה, הייתה מוסיפה וטוענת בעוז ובתעצומות: הרי יודע אתה היטב שמעולם לא התלוננתי, תמיד קבלתי את הכל באהבה, ילדינו מסתפקים בלחם צר ומים לחץ, ואת טעמם של הבשר והדגים מכירים הם רק משבתות וימים טובים, גם בגדים חדשים מעולם לא זכו ללבוש. אולם

בנוגע לשידוכים, עם זה איני יכולה להשלים. איככה אוכל וראיתי את בתי היקרה יושבת עד שתלבין ראשה או שמא חלילה היא תיאלץ לקחת בחור אשר לא לרוחנה.

במרירות רבה נענה ר' פנחס ואמר לאשתו: וכי מלח את מבקשת לפור על הפצעים?! וכי איני עושה את כל אשר בכוחי וביכולתי להביא מזון ומחיה לבתינו?! מי כמוך יודעת היטב עד כמה אני עמל ויגע מדי יום ביומו בהליכות קשות ומפרכות בכל כפרי הסביבה, ביום אכלני חורב וקרח בלילה, ולמרות כל טרחתי אני מצליח בקושי רב להביא מעט כסף, ומה עוד אעשה לנו?

ידעה אשתו של ר' פנחס כי הצדק עם בעלה. הוא עושה ככל שביכולתו, ולא בצדק היא מלינה עליו. התכנסה איפוא בהרהוריה ואמרה לו: שמע נא לעצתי! הנה בערינו מתגורר הצדיק הקדוש רבי לוי יצחק, סניגורם של ישראל. דלתו פתוחה לכולם והישועות מתגלגלות שם על הארץ. הכנס אליו ותבקש את ברכתו שבוודאי תעשה פירות למעלה ולמטה!

לאחר שסיפר לרבי את כל אשר אירע, העז ר' פנחס זה הפריץ הקשיש שהזיל זהב מכיסו ונתן לי את כל הסכומים האדירים? רבי לוי יצחק העמיד פנים כעוסות והשיב: מה זה עסקך? הרי הפריץ אמר לך מה לעשות, עליך איפוא ללכת מיד לביתך ולעשות כמו שנצטוית על ידי הפריץ, אל תתמהמה, כדי שהפריץ לא יזמין לך לדין תורה...

מסר אור החיים הקדוש לפרשת השבוע

והנייר עף היישר אל תוך המרכבה, אל ידיו של הפריץ.

בבהלה רבה ניגש ר' פנחס אל המרכבה, והחל צועק אל הפריץ הזקן: אדוני, הנייר הזה הוא שלי! תן לי אותו! אני זקוק לי מאוד! הפריץ מסתכל על ר' פנחס כמי שנסתרה דעתו: חצוף אתה וחסר דרך ארץ! מה אתה מתפרץ בצעקות עלי. הוא לא לפתוח באמירת שלום ובקשת סליחה ולאחר מכן תבקש בעדינות את הנייר, הלא אינך חושב שאני זקוק לניירות שלך?!

ר' פנחס שהיה מתנשף במאמץ רב, בקושי הצליח להתנצל על מעשיו. הוא הסביר לפריץ כי הנייר חשוב לו מאוד, היות ועל ידו הוא עתיד לקבל סכום גדול של כסף. כעת התעוררה סקרנותו של הפריץ והוא נענה לו ואמר: אם כך, מעניין אותי לראות מה אכן כתוב בנייר זה. אם אכן אמצא בו כדברך, אחזיר לך מיד את הנייר.

הרכיב הפריץ את משקפיו, אך תיכף משניסה לקרוא את הכתוב בנייר ראה שהשפה אינה מובנת לו. הודיע הפריץ לר' פנחס כי הוא מתכבד לעלות יחד עימו למרכבה והם יסעו יחדיו לברדיטשוב, שם כבר ימצאו יהודי מתורגמן, שיקרא ויתרגם באוזניו את הנאמר בנייר זה. ברירה אחרת לא הייתה לר' פנחס והוא נאלץ לעלות על מרכבת הפריץ ולנסוע עמו חזרה לברדיטשוב.

בעמדם בשערי ברדיטשוב הורה הפריץ למשרתו: לך והבא לכאן אחד מיהודי העיר כדי שהוא יקרא לי את הכתוב בנייר. אני לא יכול לסמוך על אף אחד, אלא רק על אחד שאינו מכיר ואינו יודע את היהודי ואותו, ורק הוא יקרא לי נכונה את האמור בנייר. חלפו מספר דקות והמשרת שב בליווי יהודי בלתי מוכר. הפריץ, שבמהלך הדין והדברים התברר כי שמו הוא מנדרוזיסקי, פונה אל היהודי הזר ואומר לו: מבקש אני ממך שתקרא ותתרגם לי את האמור בנייר זה! ואותו יהודי מתחיל לקרוא את האמור בנייר: לכבוד הפריץ היקר והנכבד מר מנדרוזיסקי ירום הודו! ---

ר' פנחס מחזיר לחלוטין, כולו המום לשמע הדברים ה'כתובים' בנייר, והוא צועק אל היהודי 'הקורא' בנייר: מה קרה לך? היכן כתוב בנייר זה כדברים האלה שאתה מקריא כאן?! והפריץ מתמלא כעס וחימה, הנה הוא שומע שהמכתב ממוען אליו וכעת הוא מבין שהיהודי ניסה לגנוב ממנו את המכתב הממוען אליו. הפריץ לא שולט בעצמו ואומר בחומרה לר' פנחס: מחוצף! אל תוסף דבר אלי! הלא זהו מכתב המיועד אלי, ובאיזה רשות בקשת לקחתו ממני?

גם היהודי 'הקורא' בנייר משיב ואומר לר' פנחס: מצטער מאד בשבילך, אין אני יודע מי אתה ומה מעשיך, אולם תהיה סמוך ובטול שאין אני קורא מהפנתק אלא את מה שנאמר שם! אין אני מוסיף או מחסיר ולו מילה אחת!

ואותו יהודי ממשיך במלאכתו וקורא אל המשך דברי הנייר, והנה ר' פנחס שומע שבנייר זה כתובה פנייה נרגשת אל הפריץ מנדרוזיסקי בו הוא מתבקש לעזור ליהודי ר' פנחס העומד להשיא את בתו, ואין לו פרוטה לצרכי החתונה! ובשולי המכתב התנוססה לתפארת חתימה של אחד הפריצים, מידידיו הטובים של מנדרוזיסקי!

ר' פנחס עומד בצד, נבוך ואחוז רעדה. ואילו הפריץ יושב מהורהר. לבסוף, פונה הפריץ אל ר' פנחס ואומר: סלה לי, לא ידעתי שאתה מצוי במצוקה כה גדולה, אמנם התנהגת שלא כשורה, אך למרות הכל אתן לך את כל צרכי החתונה, כשכמובן שהמכתב המיועד אלי יישאר אצלי. והפריץ שולף מכיסו חבילת שטרות מכובדת, מתוכה הוא סופר חמש מאות רובל, סכום שהספיק לנדונייה בהרחבה לכמה בנות, והוא מוסר את הכסף לר' פנחס תוך כדי שהוא שואלו: האם זה יספיק לך להשיא את בתך? ר' פנחס מהנהן בראשו לחיוב, נוטל את

בלויי סחבות ונעליהם קרועות, ועם זאת תמיד קבלתי את דין שמים באהבה. אך מה יכול אני לעשות בשעה שבת הגדולה הגיעה לפרקה, ואין לי כיצד להשיאה, עלי לתת נדוניה נאה ואילו בביתי אין כל.

קולו של ר' פנחס נסדק והוא המשיך: הקב"ה הוא זה שהטיל עלי את החובה להשיא את בתי, ועליו גם לתת לי את האפשרות לקיים את מצוותו! שמה תאמרו שעלי לחסוך כשפרוטה לפרוטה יצטרפו לחשבון גדול, דעו לכם רבותי שאין לי ממה לקמץ ולחסוך, וכי את מעט הלחם והמים שאני נותן לבני ביתי אמנע מפייהם? אין אני צריך לומר לכם, המשיך ר' פנחס ואמר, שלהקב"ה יש הרבה כסף, ומקרא מלא דיבר הכתוב 'לי הכסף ולי הזהב נאום ה' צבאות', כך שאין להקב"ה כל מניעה להביא לי מעות ברווח לפרנסת ביתי ולנישואי בניי ובנותיי! על כך אני מזמין את הקב"ה לדין תורה: רצוני לעשות רצונו, וחפץ אני כי תינתן לי האפשרות לכך.

פניו המאירות של רבי לוי יצחק בערו כלפיד אש, והוא פונה לחברי בית הדין בדברים מרטיטים: הנה את טענת התובע שמענו, עתה עלינו לשמוע את דברי ה'נתבע' כביכול! בחדר שררה דומיה מוחלטת וחרדת אלוקים. איש לא העיז לפצות את פיו, אפילו רחשו של זבוב לא נשמע, הצדיק הקדוש שומע כעת את דבר האלוקים---

חלפו מספר דקות, ורבי לוי יצחק ננער ממחשבותיו ואומר לחברי בית הדין: מורי ורבותי, הבה ונפסוק בצוותא במוטב תלתא, שהקב"ה צריך לעזור לר' פנחס ולהשפיע לו שפע ברכה והצלחה למען יוכל לקיים את מצות בוראו ולהשיא את בתו לבחור תלמיד חכם וירא שמים, ולתת להם נדוניה כמנהג בעלי בתים חשובים, וכך יוכלו להקים בית נאמן בישראל.

לאחר שכל הדיינים הסכימו עם רבי לוי יצחק, המשיך הצדיק ואמר: עדיין לא נעלה את פסק הדין על הכתב, היות ויתכן כי ישועתו של ר' פנחס קרובה לבוא. אנו נמתין ארבעים יום, ואם עד אז לא יושער ר' פנחס, נכתוב ונחתום את דברינו אלו.

ארבעים הימים חלפו במהירות, ואילו ר' פנחס לא ראה עדיין את ישועתו. אשתו החלה לבקש ממנו שילך שוב אל הצדיק כדי שישלים את הדין תורה ויעלה את ההחלטה על הכתב, אולם ר' פנחס סירב ללכת, הוא עדיין לא האמין בעצמו על מעשיו הקודמים ויסורי המצפון שלו על תביעת הקב"ה לדין תורה עדיין פעפעו בקרבו. אולם אשתו שראתה את הישועה כמעט ומגיעה, הנה היא עומדת אחר כותלה, סירבה להניח לו, עד שר' פנחס נכנע והלך לרבי לוי יצחק לספר לו כי המועד חלף והישועה מתמהמהת.

נראה היה כי רבי לוי יצחק ממתין לו לרבי פנחס שכן תיכף ומיד עם תום דבריו נטל הצדיק בידו נייר, טבל את הקולמוס בידו, והחל כותב את פסק הדין על הנייר. עם סיום הכתיבה חתם הצדיק את שמו הקדוש ומסר את פסק הדין לר' פנחס, תוך כדי שהוא מוסיף לו דברי נחומים כי ישועת ה' כהרף עין.

ר' פנחס לקח את פסק הדין בידו ויצא מבית הצדיק בדרך לביתו. מידי פעם הציץ ר' פנחס בפסק הדין וקרא בו שוב ושוב. תוך כדי שהוא מהלך בדרכו החלה לפתע לנשב רוח סערה, והיא העיפה את כובעו. ר' פנחס שלא יכול היה להרשות לעצמו קניית כובע חדש, החל לרדוף אחר הכובע, אלא שכאילו מעשה שטן, כי תיכף כשהצליח לתפוס את כובעו, נשמט פסק הדין מיידו והחל מתעופף באוויר. כעת ר' פנחס נבהל יותר, סבור היה כי בנייר זה טמון עתידו והנה הוא מאבדו כילד קטן שאינו יודע לשמור על חפציו. היה ר' פנחס רודף אחר הפסק בכל כוחו, והנה לפתע מגיחה מולו מרכבה הדורה, בתוכה יושב פריץ קשיש,

ויגדלו נערי. כמנהגו של עולם,
השנים חולפות מהר יותר
ממה שניתן לשער, והימים
כצל עובר. בתו הגדולה בגרה
והגיעה לפרקה. בחורה טובה
הייתה וראוי למצוא לה חתן
איכותי כפי שמגיע לה. אלא
שחומת ברזל הבדילה בין
הרצון למציאות. באותם ימים
היה מקובל שאבי הכלה נותן
נדוניה חשובה לחתנו הנבחר,
בפרט אם חשקה נפשו בחתן
למדן, ואילו לר' פנחס שבקושי
רב היה מזון כדי מחייתו לא
היה מהיכן להביא את הנדוניה
הרצויה.

מלוך יקרוך ויהושים נלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אבן עזרא שליט"א

מִי־הֵתָא חֲזַלְתָּא

חֲזַלְתָּא דְאִזְרֵיִתָּא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

רק כלפי חוץ נאה להם לישראל להיראות עניים

לבית, מסירים ממנו את הרסן וקושרים אותו באבוס ונותנים לו תבן ומספוא לאכול. וזה הדבר שבאו חז"ל ללמדנו בכך שדימו את העניות לישראל כסוס, דהיינו, שבעיני כל האומות נהיה נראים כעניים כדי שלא יקטרגו עלינו, אבל בבתינו יהיה לנו כל טוב, כדמיון הסוס שאמנם בהיותו בשוק חוסמים את פיו ברסן ונראה כעני שאינו יכול לאכול, אך בבואו לביתו פותחים לו את הרסן ומאכילים אותו כל טוב. וכדכתיב (תהלים קיב ג) 'הון ועושר בביתו'.

השפע מסלק העניות במצוות

וכך פירש מהר"י מבעלזא ע"ה על מה שאמרו חז"ל (ב"ק צב). בטר עניא אזלא עניותא, שבפשוטו היינו שהעניות הולכת ונדבקת אחרי העני. אך בדרך רמז פירש, שהאותיות שאחר אותיות 'עני' בסדר האלפא ביתא הם אותיות 'כסף', שלאחר האות ע' נמצאת האות פ', לאחר נ' היא האות ס', ולאחר האות ל' נמצאת האות כ', הרי לך אותיות כסף, וזה 'בטר עניא אזלא עניותא' שע"י האותיות שאחר העני' שהם כסף, 'אזלא עניותא' הולכת ומסתלקת העניות, וכדברינו, שע"י שיש להם שפע לישראל מסתלקת מהם עניות במצוות שיכולים ע"י כך לקיים תורה ומצוות בהידור.

כעין זה יש לפרש גם דרשת חז"ל (ב"ק פג): על הפסוק בפרשתנו 'עני תחת עין' שיתן לו ממון דמי העין, כי אותיות 'כסף' הם תחת אותיות 'עין', והחובל בעין חבירו יתן לו 'כסף' שהוא 'תחת עין'. ואם אמנם בגלות נתקיים בנו 'יצא מבת ציון כל הדרה' (איכה א ו) מן הדין שגם את ההדר הזה של 'אה עניותא לישראל' יצא מבת ציון ויהיה לכל ישראל שפע רב וכל טוב סלה.

השמח בחלקו זוכה לעשירות

עצה לעשירות ניתן ללמוד מדברי הגמרא אלו 'בטר עניא אזלא עניותא', שלפי זה נראה שגם העשירי הולכת אחרי העשירות והוא מוסיף להתעשר. אך צריך להבין הכיצד באה אליו העשירות הראשונה, ובמה הוא שונה מן העני שכבר מתחילתו הלכה אחרי העניות. אלא תחילת העשירות היא כשהאדם שמח בחלקו, ועל ידי שמסתפק בחלקו ושמח בו הרי הוא עשיר, וכיון שהוא עשיר השמח בחלקו זוכה שתלך אחרי העשירות גם במובן הפשוט ויהיה מתעשר והולך.

עין תחת עין (כא, כד).

מדריך הצדיקים להמשיך שפע פרנסה והרחבה על בני ישראל, ואף שיעקב אבינו ע"ה אמר למה תראו עצמכם כאילו אתם שבעים. כל זה בפני האומות, אבל בתוך הבית פנימה מן הראוי שיהיה לכל יהודי כל צרכו בהרחבה שיוכל לקיים מצוות ה', כמו כבוד שבת ולגדל את בניו לתלמוד תורה וכן שאר המצוות, לפיכך היו הצדיקים פועלים בכל עת להמשיך על ישראל שפע רב בהרווחה.

מִילְתָּא דְפַלְגָא

העוסק בתורה זוכה להשפעה מיוחדת של אור ה' ומעין מציאותו יתברך

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הַרְרָה וְהִיא שָׁם וְאָתְנָה לָּךְ אֶת לַחַת הָאָבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרְתָם (כד, יב).

כשאישי ישראל יושב ועוסק בתורה הקדושה, מלבד עצם קיום מצוות תלמוד תורה שהיא שקולה כנגד כל המצוות, וזולת ההשפעות הטובות היורדות עליו משמי מרום וברכות המיוחדות ללומדי תורה, הרי הוא זוכה גם להשפעה מיוחדת במינה שהיא האור שבתורה, שאינה ככל ההשפעות היורדות ממנו יתברך שמו לצורך בריותיו, אלא הוא מעין מציאות האמיתית שלו יתברך שמו לעד, והוא מה שמחלק האדון יתברך שמו מכבודו ויקרו ליראיו, כמו שהאריך בזה רבינו משה חיים לוצאטו ע"ה בספרו דרך ה' (ח"ד פ"ב), והעוסק בתורה הקדושה בתנאים הראויים למעלתה הרי הוא מנסיס אור גדול לתוככי נשמתו, אור ה' יתברך בכבודו ובעצמו, ובכך הוא משלים את כל חלקי נשמתו וימשיך תיקון והארה לכל הבריאה כולה.

רצון הקב"ה שיידבקו בו ולכן צמצם אלהותו בתורה ובכך ברא העולם ומלואה

בביאור הדברים יש להביא את דברים היסודיים שכתב המאור עינים (בחוקות), וראה עוד בדבריו ריש פרשת בראשית) שהיות ורצה הקב"ה שיוכלו הברואים להתדבק בו יתברך בכל חלקי הבריאה, ומאידך הרי אי אפשר ליצור את הבריאה מעצמותו יתברך שהוא אור אין סוף בלי גבול ותכלית, שכן הנבראים הם בעלי גבול ותכלית ובאופן כזה לא יוכלו להתדבק בו, על כן צימצם הקב"ה את אלהותו בתורה, ואז ברא את הבריאה כולה על ידי התורה כדאיתא בזוהר (תרומה קסא. ובכ"מ) אסתכל באורייתא וברא עלמא.

כמו כן הוא באדם שהוא עולם קטן (תנחומא פקודי ג, תקי"ז) תיקון ע' קל: שגם הוא נברא בצלם אלקים של התורה כנרמז בפסוק (במדבר יט יד) 'זאת התורה אדם וגו', ומכיון שכח הפועל בנפעל (מור"ח ח"ב פ"ד), נמצא שבכל דבר יש חיות מהחלק האלוהי ממעל שהואשם בתוכה, ועל ידי כך ניתן אפשרות לכל הברואים ולכל המקומות להתעלות מחשכת החומר וממדרגות התחתונות למעלות עליונות ולהשיג יתרון האור מן החושך.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

סוד צמצום אלהותו בתורה כבר נרמז במתן תורה

הקב"ה באמרו (שמות כ ב) 'אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים' דוקא ולא 'אשר בראתי שמים וארץ', כמו שדקדקו המפרשים שלכאורה היה חידוש הרבה יותר גדול לומר 'שבראתי שמים וארץ' דהיינו יש מאין, אך לפי דברינו יתורץ שכל התכלית של יציאת מצרים הייתה כדי שיקבלו ישראל את התורה כדכתיב (שם ג יב) 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה' בגילוי אלוהותו בשלימות, אם כן גם הגילוי שהיה ביציאת מצרים ובקריעת ים סוף היה הכנה לגילוי הנורא של מעמד מתן תורה.

על כן ביציאת מצרים הטעימים הקב"ה מגילוי שכינתו כמו שדרשו בכתוב 'ובמורא גדול' זו גילוי שכינה, וזה הגילוי היה מתנה מן השמים בלי הכנה מצידם, כדי שיטעמו קצת בבחינת 'טעמו וראו כי טוב ה' (תהלים לד ט), כשלאחר מכן היו הצריכו לעשות הכנה דרבה של חמשים יום עד מתן תורה, כדי שיכינו את אשר יבואו להיות ראויים להשראת שכינה באופן תמידי על ידי העסק בתורה הקדושה.

כל איש ישראל מלא שמות הקדושים שהרי נברא על ידי התורה

ועל דרך זה יתבאר היטב מאמרם ז"ל (זוהר אחרי עג). קודשא בריך הוא ואורייתא וישראל חד אינון, כלומר שהקדוש ברוך הוא צמצם אלהותו בתורה ובתורה נבראו ישראל, נמצא ששלשתם מחוברים ומקושרים יחד. וכן נראה לרמז ענין זה בפסוק (שמות א א) 'ואלה שמות בני ישראל', אל תקרי 'שמות' אלא 'שמות', רוצה לומר שכל אחד מישראל מלא שמות הקדושים, על פי דברינו הנ"ל שאיש ישראל נברא על פי התורה שהיא כולה אור מעין מציאותו יתברך, והרי ידועים דברי הזוהר הקדוש (האזינו רחצ): 'אורייתא שמא דקודשא בריך הוא', וכביאור הרמב"ן ע"ה (הקדמה על התורה) שהרחיב בענין זה שכל התורה כולה שמותיו של הקב"ה יתעלה שמו לעד, נמצא שאיש ישראל הנברא על ידי התורה גם הוא מלא שמות הקדושים.

הקרבנות עצמם, וגם כפרת העוונות קלה יותר כשהיא על ידי לימוד התורה, כדאיתא בגמרא (ר"ה יח). בזבח ומנחה אינו מתכפר אבל מתכפר הוא בתורה, ומי שתורתו אומנותו אינו צריך לסגף עצמו לכפר על עוונותיו אך ילמד יותר מן הרגלו, והטעם נראה, שאם אלהותו של הקב"ה נמצאת בתורה הרי שזו הדרך הטובה והישרה לאיש מישראל לחזור בתשובה ולהדבק בשורשו - חלק אלוה ממעל הנמצא בתוכו.

מעמד מתן תורה הנורא כשצמצם הקב"ה אורו הבהיר בתורה הקדושה

ונראה עוד, שעל אף שנתגלה הקב"ה בפרהסיא כמה פעמים במשך הדורות, בתחילה התגלה בבריאת העולם כשאז ביום הששי נברא רק אדם הראשון ועדיין לא נבראו כל כלל ישראל, ואחר כך במצרים ובקריעת ים סוף התגלה הקב"ה והראו באצבעם ואמרו כולם 'זה אלי ואנוהו' (שמות טו ב) כשאפילו שפחה זכתה לראות את ההתגלות.

ואף על פי כן כמה גדול היה מעמד מתן תורה פי כמה וכמה משאר הגילויים כפי שמפורט כל המחזה באריכות בפרשת יתרו ובפרשת ואתחנן, גילוי אלהות נורא, האש הגדולה והאורות, הבהירות וההשגות ביחד עם כל ההשפעות, 'פנים בפנים דיבר ה' עמכם בהר מתוך האש' (דברים ה ד), 'וירד ה' על הר סיני וגו' (לעיל יט כ), תורה ניתנה בג' דברים באש ובמים ובמדבר וכו', 'ומשה עלה אל האלקים' וגו' (שם פסוק ג), כששלש פעמים עלה משה רבינו ע"ה לשמים ושהה שם בסך הכל למשך מאה ועשרים יום, וכל זה לכבוד מתן תורתנו הקדושה. כי בתורה נתן הקב"ה את אלהותו ואורו הבהיר בשחקים, וממילא נעשה רושם גדול בכל העולם לשעה ולדורות, 'קול ה' בכח קול ה' בהדר' וגו' (תהלים כט ד) מהדהד לכל הדורות, 'קול גדול ולא יסף' (דברים יט ה) כמו שתרגם בתרגום אונקלוס 'ולא פסק'.

'אשר הוצאתיך מארץ מצרים' ולא אשר בראתי שמים וארץ
ועל פי זה יבואר על נכון מדוע התחיל

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲלֵה אֵלַי הֲהָרָה וְהָיָה שָׁם וְאֶתְנָה לְךָ אֶת לְחֹת הָאֲבָן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר פָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם (כד יב).

כבר נרמז בדברי חז"ל הקדושים שסוד הצמצום של אלהותו יתברך שמו ניתן בתורה ומתהווה לאדם שלומד אותה בקדושה ובטהרה, כאשר דרשו (שבת קה). בפסוק הראשון (שמות כ ב) שנאמר בעת מעמד מתן תורתנו על הר סיני - 'אנכי ה' אלקיך', אנכי" נוסריקון אנא נ'פשי כ'תבית י'הבית, כלומר כל האלהות שלי נתתי בתורה. או אז נתקיימה התנאי שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית שיקבלו ישראל את התורה ויתקיים העולם (שבת פח.). ומני אז מתקיימת נבואת ירמיה הנביא (ירמיה לג כה) 'אם לא בריתי יומם ולילה, חוקות שמים וארץ לא שמתי, ואלמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ (פסחים סח:), שהרי הבריאה נבראה על ידי התורה שהיא אלהותו של הקב"ה, וכשתחסר התורה בעולם יחסר הבסיס והיסוד שעליו הושתת העולם.

תורה נמשלה לכל הדברים הנצרכים לקיומו של העולם והאדם

הדבר פשוט שבכוונת מכוון ברא הקב"ה את העולם על ידי התורה כדי שלא יהיה קיום לעולם בלי תורה, וכמו שאמר התנא (אבות פ"א מ"ב) 'על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים'. ולפיכך נמשלה התורה לאש ולמים שהם יסוד קיומו של עולם, וכן נמשלה ללחם וליין ולחלב שהם קיום האדם כדכתיב (משלי ט ה) 'לכו לחמו בלחמי ושתו ביין מסכתי', והוסיף דוד המלך ע"ה להמשיל את התורה לדבש 'הנחמדים מזהב ומפז, ומתוקים מדבש ונופת צופים', וכן נמשלה לכל אוצרות העולם כדכתיב (תהלים קיט קסב) 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב', כי התורה היא יסוד קיומו של העולם בכלל והאדם בפרט.

ולא בגשמיות בלבד נמשלה התורה לכל הדברים היסודיים, אלא גם ברוחניות, שהרי אמרו חז"ל שתלמוד תורה כנגד כולם, ועוד אמרו (מנחות קי). שהעוסק בתורת הקרבנות כאילו הקריב

בדיבורו יכול האדם להצטרף לעדות השטן בשמים ולהיפך בלימוד זכות

מעמדו בעבודת ה' כפי לימוד הזכות שלו

דבר זה הוא סימן על מעמדו של אדם בעבודת בוראו, ועד כמה שהוא רואה כל אדם מישראל בעין טובה, זהו הסימן שנפשו מתוקנת ומבוררת מכל סיג ופגם, וכפי מעלת האדם כך הוא מלמד זכות אפילו על הפחותים שבישראל, כמו שאמר הרה"ק רבי גדליה מליניץ ע"ה בשם רבו המוכיח מאניפולי ע"ה, כי צדיק קטן בכוחו ללמד זכות על רשע קטן, וצדיק גדול מלמד זכות אפילו על רשע גדול, ומשיח ילמד זכות אפילו על רשעים גמורים, ועל ידי כן יחזירם בתשובה ותבוא הגאולה.

עד כמה הייתה עבודת לימוד זכות אצל צדיקי הדור יש ללמוד מהמסופר על רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה שהלך עם תלמידיו, וראו עגלון המושח ומשמן את גלגלי העגלה בעת התפילה, ביקשו לגעור בו, ענה לעומתם הרה"ק, הביטו וראו עד כמה גדלה עבודתו של העגלון, אף בעת שמושח את גלגלי העגלה זוכר הוא מהקב"ה ומתפלל אליו. הרי לנו דוגמא כיצד אפשר להסתכל בהיבט שונה על מעשי האדם. ואף אנו המצפים לגאולה וישועה שומה עלינו להתאמץ ככל האפשר ללמד זכות על כל יהודי באשר הוא, וכך נזכה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן נצח סלה ועד.

דיבורו של האדם משפיע על גזר הדין בשמים

על כן יש לו לכל אדם לייגע עצמו בלימוד זכות כי בשמים מקשיבים לקול זה ומכריעים על פי לימוד הזכות שמלמד אדם על חברו, שכידוע, כל דיבור שיוצא מפיו של האדם עושה רושם בשמים, ועל כן יפלט ויכלכל דבריו במשפט ללמד זכות על כל יהודי באשר הוא, ועד כמה משפיע דיבורו של אדם נוכל לראות בדברי הפלא יועץ ע"ה שהאריך בכך, ואלו דבריו: ידוע שהקב"ה חפץ שילמדו סניגוריא על ישראל על הכלל ועל הפרט וכו', והטעם הוא, כי כל אשר ידבר האיש עושה רושם ומעורר פמליא של מעלה, אם מדבר קטיגוריא מעורר המקטרגים, ואם מדבר סניגוריא מעורר סניגורים ודבריו עושים פירות, עכ"ל.

הוא עונה ופוסק על גזר דין שלו בעצמו, ולכן צריך האדם מאוד להיזהר שלא לחרוץ דין על שום אדם, כדי שלא להביא עצמו לידי סכנה.

ולכן גם כתבו צדיקים שההכנה לימי המשפט בראש השנה היא ע"י לימוד זכות כדברי הקדושת לוי (שופטים ד"ה שופטים): 'שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך כו' ושפטו את העם משפט צדק' (דברים טז יח). דהנה הקדוש ברוך הוא שופט את כנסת ישראל בבוא יום המשפט בגודל רחמיו וחסדיו, אך צריכין אתערותא דלתתא לעורר את המידה של רחמנות למעלה, ועל ידי מה נתעורר אותו המידה של חסד, כשאנו למטה מתנהגים בחסד ומלמדים זכות על כל איש מישראל לדונן לכף זכות, ואז על ידי זה גם מלמעלה נתעורר אותו המידה, ומלמדן גם עליו וגם על כל זרע ישראל חסדים, ואם כן האדם מעורר בעובדא שלמטה השער העליון לפתוח שערי חסד להריק ברכה על כל זרע ישראל.

הארות רוחניות כפי לימוד זכות שיש לו

ולא רק בגשמיות אלא גם ברוחניות, כשיהודי רואה טוב ומלמד זכות על כל אחד מישראל זוכה להגיע לקדושה יתירה כדברי הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ ע"ה על הפסוק (במדבר ה י) 'ואיש את קדשיו לו יהיו' כי המזכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו (אבות פ"ה מ"ח), וזהו שנאמר 'ואיש את קדשיו', כשמקדש את אחרים בקדושה ותשובה לו יתברך, 'לו יהיו' שעל ידי זה משפיעה הקדושה גם עליו. ויש להוסיף בדבריו, כי כאשר מרבה קדושה לאחרים בכך שמלמד עליהם זכות ומוצא בכל מעשיהם קדושה, זוכה שגם עליו יושפע נהורא. כך מוצאים אנו בבני ישראל שרצו להתקרב לקב"ה כדי לקבל את התורה, והכינו את עצמם באחדות שלימה ולימוד זכות כמו שכתוב (שמות יט ב) 'ויחן שם ישראל נגד ההר' ופירשו צדיקים, שהיה כל אחד מוצא חן וחסד בעיני חברו.

אל תִּשֶׁת יָדְךָ עִם רָשָׁע לְהִיֵּת עִד חָמָס (כג, א).

יש להיזהר שלא לקטרג על שום אדם מישראל, ולהיפך מצוה לספר בשבחן של ישראל, ואפילו חברו נוהג שלא כהוגן יזהר מלדבר בגנותו, כפי שביאר הרה"ק רבי מרדכי מנשכין ע"ה (רשפי אש משפטים) על הפסוק (שמות כג א) 'אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס', כי השטן אין לו נאמנות לקטרג בשמים על בן ישראל, וגם אם הוא מוסר עדות בבית דין של מעלה הרי אינו כי אם עד אחד, והתורה אמרה (דברים יז ו) 'על פי שנים עדים יקום דבר', ועצת השטן היא להמתין עד שימצא יהודי מספר רעה על חברו, ואז הוא מצרף אותו אליו להיות כמו שני עדים כדי להכריע הדין לרעה.

ועל כך הזהירה התורה 'אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס', 'רשע' הוא השטן, וצריך להיזהר שלא להצטרף עם השטן להיות עמו עד חמס כנגד יהודי אחר. ולכן גם כשצריך לגנות אדם רשע, יאמר בפירוש שאינו מגנה את האדם כי אם את מעשיו הרעים. ובודאי כאשר מלמד זכות על חברו מצטרף להעיד עם אותם המלאכים המליצים זכות על חברו ויגרום בדיבורו שיזכה חברו שידונו אותו לזכות.

המלמד זכות על חברו גורם טובה לעצמו

ובאמת אינו גורם בדיבורו רק לחברו אלא פועל בזה טובה גדולה עבור עצמו, כי הרבה פעמים עומד האדם לדין בפני בית דין של מעלה על מעשיו, ואין הדין נפסק בשמים בלי הסכמת בעל דין בעצמו, וכמו שאמר הבעל שם טוב ע"ה שקודם גזר הדין שואלים להסכמת כל באי עולם, וגם את האיש הנדון בעצמו שואלים לדעתו, וכיון שהוא מסכים גוזרים את הדין על פיו, והסביר הרה"ק רבי נחמן מברסלב ע"ה (ליקוטי מוה"ר"ן תורה קיג) שבודאי אין אדם מסכים לחרוץ דינו לרעה, אלא שמביאים אותו מן השמים לידי טעות, ומגלגלים שישאלו אותו כעין זה על אדם אחר, והוא אינו יודע שבהבל פיו הוא גוזר את פסק הדין שלו בעצמו, וזהו שאמרו חז"ל (אבות פ"ג מט"ז) 'ונפרעין מן האדם מדעתו ושלא מדעתו', היינו שמבלי דעתו

יצא לאור ע"י מכון אור ליהודים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להצטט ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור ליהודים

אֵלֶּזְנֹת

לְשִׁמְנוֹ שֶׁבֶת

פֶּרֶשֶׁת אֶשְׁכָּפִים

הס"ד, ע"דיון רכ"ז

הרבי יעץ לו ללכת לרופא מסים. כאשר בא לרופא, ראה לפי מראה הבית כי הוא רופא בעל רמה נמוכה, והתחיל לפקפק ביותר בעצת הרבי, באמרו לעצמו, כבר הלכתי לגדולי הפרופסורים והשתמשתי בתרופות היקרות ביותר ולא הועילו, ואיך יעזר לי הרופא הזה. הלך אפוא לחברו וסח לפניו את מצוקתו, כנראה שגם הרבי מיאש ממני, אחרת לא היה שולח אותי לרופא עלוב שכזה. החסיד עודדו ואמר לו לעשות מה שהרופא יצוה עליו, כי על כן איננו אלא רק שליח. הוא שמע לעצת ידידו. נטל את הרפואות שאותו רופא נתן לו, ותוך זמן קצר אכן התחיל לחוש שפור במצבו עד שהבריא.

'מכאן' - הינו מבית הצדיק 'נתנה רשות לרופא לרפאות'

לא היה קץ להשתוממותו ולפליאתו של יהודי זה עד שבא לפני חברו ובקש ממנו שילך עמו עוד פעם לרבי, וכך עשו. הלכו וספרו לו הכל האיש אזור עז ושאל לרבי: כיצד יתכן שהרופאים הגדולים לא הועילו, והרופא הקטן הזה כן רפא. השיב הרבי כתוב (שמות כא יט): 'רק שבתו יתן ורפא ירפא', ודרשו במסכת בבא קמא (פה): דתניא, דבי רבי ישמעאל אומר: ורפא ירפא - מכאן שנתן רשות לרופא לרפאות. הרבי ברכו ונפרד ממנו לשלום. הוא והחסיד יצאו יחד ולא הבינו את תשובתו של הרבי. לכן נכנסו לבנו הרה"ק רבי דב בער זיע"א וספרו לו כל הענין, ושאלוהו לפשר התשובה. והוא השיב: פונתו היתה כי 'מכאן' הינו מבית הצדיק 'נתנה רשות לרופא לרפאות', ואין זה משנה אם הרופא הוא גדול או קטן כי הקב"ה הוא רופא חולים.

(מתוך הספר ספיר ויהלום - להרב הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרפואה היא מכח הצדיק

המוני חסידים הלכו לאורו של הרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זיע"א והתבטחו מגדל חכמתו וקדשתו. ההערצה לרבי ישראל הלכה וגברה מיום ליום ואלפים ורבבות התדפקו על פתחו. יהודים באו בבעיות הפרט ועסקנים ומנהיגים באו אליו בבעיות הכלל, ובכל דבר השיב ויעץ כוון והדריך. אין שעור לספורים המרבים שרוחו במרוצת השנים על היותו איש קדוש ואיש מופת. אנשים שפנו אליו עם בעיות מסובכות מדכאים ומיאשים יצאו ממנו שמחים וטובי לב כי הם נושעו.

שמעתי איש מפי איש מפי אותו איש שהיה בעת המעשה בוינה:

היה בוינה איש אחד חסיד טשורטקוב שהיה לו מכר אחד שהיה רחוק מחסידות ובדחק היה שומר מצות. וכאשר הגיע לימי הזקנה נתקף במחלה. הוא היה איש אמיד ולכן לא חסך בהוצאות על רופאים ורפואות. הוא הגיע לממחים הגדולים ביותר שנתנו לו תרופות שונות, אף הכל היה ללא הועיל, עד שהוא והם נתיאשו מלרפאו. מאז נשתנו פניו מרב דאגתו על בריאותו והמשך חייו. וכאשר פגש את רעו החסיד סח לפניו את כל דאגתו, וכי הוא מיאש. השיב לו חברו החסיד: הלא נמצא פה עמנו בוינה איש מופת, הרבי מטשורטקוב, שהרבה אנשים מוצאים אצלו עזרה בצרה, לך אליו כי הוא חכם אמתי שאפשר לסמוך עליו. האיש החולה שאמונתו היתה קלושה מאד הסס מתחלה אף בהיותו מיאש לא התחשב בהסוסיו, רק בקש מחברו כי יתלך אליו וילכו ביחד לרבי. האיש החולה הסיח את כל אשר עם לבו. תאר את כל פרטי הענין.

טרח וכסף בשביל מצות

הרבנית של הרה"ק רבי יהודה לייב אשלג זיע"א, בעל הסלם, ספרה מימי מגוריהם בנורווגיה: שנה אחת לפני חג הסוכות היה מחסור באתרוגים. אתרוג בנורווגיה עולה הון תועפות ובינתנו ריקם. אמר הרה"ק בעל הסלם: לכי ומכרי את התכשיטים שלך ונקנה אתרוג בדמיהם. כיון שראה כי עשיתי כמצותו, ורחו פניו כאור החמה מרב גיל וחדוה והרעיף על ראשי ברכות עד בלי די. ביום הראשון של החג כשנודע ברבים שיש אתנו אתרוג, נהרו יהודי ונורווגיה בהמון לזכות במצוה. אלפים צבאו על פתח מעוננו לברך על נטילת לולב, ויש מהם ששגרו אחר כך בימי חל המועד דורונות לבינתנו מתוך הכרת טובה וכדי להיות שתפים במצוה. כך חזרו אלי התכשיטים שמכרתי במלואם (מרבצי תורה מעולם החסידות 'ח"ז עמוד רכח).

דבר מצוה וקדשה צריך להם טרח גדול ודמים יקרים

על הפסוק (שמות כא ב): 'כי תקנה עבד עברי שש שנים יעבד ובשבעת יצא לחפשי חנם', מביא רבנו ה'אור החיים' הקדוש זיע"א בדרך רמז ש'חנם' הינו כחות הטמאה, שהם בבחינה זו, כי דברי טמאה באים בחנם, ואלו על מצות ומעשים טובים יש לשלם, ואלו דבריו: ואמרו תבת 'חנם', לרמז על יד מי תהיה היציאה, על ידי 'חנם', שהוא ס"מ וחילותיו שהם נרמזים בתבת 'חנם', כאמרם בספר הזהר הקדוש (ח"ב קכת). כי במלי דמגנא הוא זינייהו דההיא סטרא, ולזה לא שלטי בדבר מצוה שעושה האדם בדמים יקרים, וכן תמצא שכל דבר טמאה בא בחנם מה שאין כן דבר מצוה וקדשה צריך להם טרח גדול ודמים יקרים.

חידון אֵלֶּזְנֹת - נושא פרסים - באלו שני ענינים מזכרת בפרשה זו אש?

פתרון החידה - פרשת חיי שרה:

ש. מיהם האב ובנו שמיתתם מוזכר בפרשה? ת. מיתתו של אברהם אבינו (בראשית כה, ח). ובנו ישמעאל (בראשית כה, יז).

שם הזוכה בסידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר":

פרשת חיי שרה:
ה' חיים ברטמן מירושלים.

פתרון החידה וכן שם הזוכה, יפורסמו אי"ה בגליונות הבאים

הפותרים נכנסו להגרלה אי"ה על סידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר". את הפתרונות יש לשלוח אלינו עד ליום שני למספר פקס: 077-470-26-81

או למייל: magdenot@gmail.com

נא לכתוב שם, כתובת מדויקת וטלפון. בראש הדף לציין "עבור חידון לנוער".

מגיד מראשית

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

מגיד מראשית

תורתו של המגיד זיע"א לפרשת השבוע

נתינת התורה נמשכה ממקורה שלמעלה מהמחשבה לבחינות מחשבה דיבור ומעשה

בדיבור עמוק זה מבאר רבינו שעצם התורה שניתנה למשה היא דרגה הגבוהה מאוד מהאותיות הקדושות שלפנינו בתורה שבכתב ובתורה שבעל פה, ואור התורה שניתן למשה רבינו הוא בחינת 'אין', למעלה מהשגה וממשות המחשבה, ומשם - מידי משה רבינו - נמסרה התורה לכל ישראל באופן זה של 'אין' דווקא.

ולכן כשניתן חלק התורה הזה לאדם, הוא נמסר לו בדרך התנוצצות השכל שלא ניתן להגדירו בשום גדר חוץ מ'אור', אלא שאור זה הוא מושך וכותב את המחשבות, והיינו שכשמחשבת האדם נתפסת באור זה, נחקקים במחשבתו מחשבות התורה, ומשם זוכה לחכמת התורה, וזהו בחינת משה, שכל אחד ואחד מישראל מקבל את התורה על ידו ומכוח החכמה שהוא מהותו של משה.

רבינו אף מדגיש במאמר זה כי אור התורה כפי שהוא בשורשו, (שממנו נמשכים ארבעה חלקי התורה - טעמים נקודות תגין ואותיות), הוא אור פשוט, והוא המושך את האור לתוך האותיות.

העבודה המעשית שנלמדת מזה הוא שעל האדם לדעת תכלית לימוד התורה הק', היא שישרה עליה האור העליון שניתנת לו במתנה מאוצרותיה של אור החכמה - ידיעת ה' שלמעלה מהשגה והבנה, ולא יחשוב שהתורה מוגבלת רק להבנתו ודיבורו שהם בבחינת 'יש', כי במחשבה זאת מגביל הוא את התורה רק אל חיצוניותה שהם אותיות לבד, אבל באמת האותיות הם 'כלים' להשראת אור השכל האלוקי - החכמה, כפי זאת שניתנה למשה בהר סיני, על כל פרטיה ודקדוקיה שנכללו שם כ'כלים' להמשכת האור.

ברורה שמונת לו ומתיישבת על לבו בבירור באותיות, **שְׁמִמְנוּ בָּא הַדְּבֹר הַחִיצוֹן**, שכאשר הדברים ברורים לו במחשבתו בהרחבה ובגודל הארת הבינה, מתפשטת המחשבה לכל החושים, ועל ידי זה מתעורר הקול להוציא את המחשבה לידי פועל בדבור הפה.

וענין זה שגילוי המחשבה אל הדיבור וחיבורם יחד הוא על היין שהוא בחינת שמחה, מבואר יותר באור תורה (סימן סא), מגיד דבריו ליעקב (סימן פט טצ). אור האמת (ח.ה): 'חכלילי עינים מיין ולבן שנים מחלב' (בראשית מט יב). פירוש כי יש שני מיני אדמימות, אחד הוא גבורות, שני שהוא מיין שהוא שמחה, ובאדמימות השני אדרבא נמתקין כל האדמימיות הראשונה. משל למלך, כאשר הוא בשמחה אז רשות ליכנס לפניו, אף מי שאינו ראוי והגון בלאו הכי. וזהו חכלילי עינים מיין ואז ולבן שנים מחלב, רוצה לומר כי גם מי שאינו הגון, וקשה כמו שן, נעשה לבן יותר מחלב. ומה שאות ח"ת מחכלילי

בַּפְּסוּק (שמות כד א) 'וְאֵל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֶל ה' וְאֶתְנֶה לָּךְ הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת אֲשֶׁר פָּתַבְתִּי לְהוֹרְתָם'. וְאֵיִתָּא בְּזֵהר הַקְּדוּשׁ (ויקרא מ:) שתיבת להורות היא **כְּמוֹ לְחַד הוֹרְתָם**, המורה על יסוד החכמה שמשם הרים ונולדים טעמי תורה, ומשם נובעים טעמי התורה, ואור זה הוא ידיעת אלקותו יתברך שנתגלה בכללות 'אנכי ה' אלקיך' שהוא האור שממנו נמשכו כל חלקי ומצוות התורה.

כְּדֵאִיתָא בְּגִמְרָא (יזמא עו): 'חֲמָרָא יִין וְרִיחָנִי והרחת ריח **פְּקָחִין** מחכימים, והיינו כי ב'מאכל' הגשמי יש פנימיות רוחניות לפי שורשו של המאכל והרוחניות הזו הוא ה'אוכל' עצם המאכל, ורוחניות היין הוא כח המביא לידי פקחות, **וְאֵי אֶפְשָׁר לִזְמֹר כְּפְטוּטָה שְׁבִיין יֵשׁ בּוֹ חֲכָמָה, דְּהֵרִי הֵיִן הוּא לְאַרְמָא קְלָא** להוציא הקול ממסתרי הלב באופן של גילוי כל כוחות הנפש היוצאים בקול רם, **וְסִיג לְחֲכָמָה שְׁתִּיקָה** (אבות ג ג) "כי כשהוא בשתיקה יכול הוא לדבק את עצמו בעולם המחשבה שהוא חכמה", **אִם כֵּן הֵם הַפְּכִיִּים** שכשהדיבור יוצא מהפה בקול רם אין יכולה להתחדש בו באותה השעה הארת החכמה שהיא התחדשות כוח המחשבה, ושוב מוכח מכך שהיין עצמו אינו מעורר את בחינת החכמה עצמה אלא דרגה פחותה ממנה.

וכמו שכתב באור תורה (סימן קעח) ובאור האמת (מ): **סיג לחכמה שתיקה מעשר סיג לעושר** (אבות פרק ג משנה יג). פירוש סיג לחכמה הוא גדר. כשהוא שותק אז הוא לא מטי אל החכמה ואל הבינה, אז הוא מטי למדרגה שלמעלה מן החכמה. אם כן הוא מקבל ממה שלמעלה ממנו. וכשהוא משפיע אז אינו מקבל, כי אידי דטריד לפלוט לא בלע (ש"ע י"ד סימן צא). וזהו פירוש סיג לחכמה שתיקה. כי כשהשכל מסתלק למעלה, אם כן הוא בא למעלה למעלה לשורשו, אז נתחזק השכל.

רַק שְׁהַפְּרוֹשׁ הוּא שְׁהֵיִן מְעוֹרֵר לְאָדָם לְבֹא לֹ חֲכָמָה על ידי גילוי הכוחות הפנימיים וזיכור לבושי הנפש, **וְאִם כֵּן נִמְצָא שֶׁהַחֲכָמָה יוֹתֵר גְּבוּהָ** מהיין שרק מביא לידי פקחות.

וְהֵיִן הוּא לְאַרְמָא קְלָא, וְכִיּוֹן שהוא מוציא ומעורר את הקול ממקורו, משמע **אִם כֵּן** שהוא **גְּבוּהָ יוֹתֵר מְקוֹל וְדְבוֹר, דְּהֵיִנו הֵיִן** הוא בחינת מחשבה, **שְׁאָדָם מְחַשֵּׁב בְּאוֹתִיּוֹת.**

היוצא מכאן שהיין אינו בחינת החכמה בעצמה, שהרי החכמה אינה יכולה להתגלות בשעה שהדיבור יוצא מהפה, והיין גם אינו בחינת קול ודיבור, שהרי הוא המעורר ומוציא אותם לפועל, אלא שהוא **מחבר בין השכל אל הדיבור**, כמו שאדם כשהוא מחשב באותיות הנמצאות כבר במחשבתו, לאחר שכבר עיין וחישב בהם, אלא שהיו בבחינת שינה ותרדימה אצלו, ונעלמות היו בעומק הנפש, ועל ידי היין הם מתעוררים ויוצאים לפועל.

וְהוּא הַדְּבוֹר הַפְּנִימִית, כח זה המוציא את המחשבה לפועל, הוא בבחינת **דיבור שבמחשבה**, כמו שבדבורו של האדם הוא מוציא לגילוי את מחשבתו, כך הבינה - מוציאה לפועל את הבנת הנשמה על ידי הרחבת הדעת של האדם בבחינת יין המשמח, שתהיה במחשבתו השכלה אלוקית

תורה סימן קנ) שכל התורה היא המשכות פרטיות מהמשכת החכמה הכללית שניתנה למשה בסיני: 'עולת תמיד העשויה בהר סיני' (במדבר כח ו). כתיב (במדבר כח יד-ג) 'עולת חודש בחדשו מלבד עולת התמיד', כי בכל חודש יש צירוף אחר, ולפי הצירוף עליות הקרבנות בפרטות, מלבד התמיד שהוא ענין (כללות) [כוללת] כולם דרך כלל. ואיתא בספר יצירה (ה ב) המליך אות ו' בהרהור, וצר שור בעולם, ואייר בשנה, וכוליא ימין בנפש. ונודע (ברכות סא:) כי כליות יעוצות, ונודע פעולתן בגשמיות לבשל הזרע שיהיה יורה כחץ, וכנגדן ברוחניות ליעץ איך יהיה ענין המחשבה, ועל ידי זה נמשכת המחשבה כהוגן. לכן נקרא ווי העמודים, ו' לשון המשכה, וזהו בחינת נצח הוד בחכמה, וכן במדות נצח הוד שלמטה להמשיך המחשבה לידי דיבור. כן במעשה באדם טיפת זרע בחינת המוח. וענין צירוף האותיות הוא דרך פרטיות כשבאו לידי גילוי במחשבה, אבל כשעדיין בחינת חכמה הם דרך כללות ולא בבחינת גילוי האותיות, ולא ניכר הצירוף שם והכל אחד. ולכן יש כח ביד החכמים לעבר השנים וחדשים. וב' בחינות הנזכרות הם הכל מלמעלה למטה, וכן היא בבחינת ממטה למעלה על ידי הקרבנות של כללות תמיד ושל ראש חדש. והנה בתורה יש גם כן בפרטות תרי"ג מצוות, ובדרך כלל עשרת הדברות, וכולם נאמרו **דיבור אחד שהוא אנכי**. וזהו **עולת תמיד העשויה בהר סיני**. ע"כ.

ולפי מה שנתבאר כאן, הכוונה שבסיני ניתנו המצוות שבמחשבה, שהם אנכי ולא יהיה לך, ומשם נמשכו אחר כך ויצאו כל התורה כולה.

הושלם הסעף!
 תורת יסוד המיסוד של חכמת המוסר והקדושה
 וטעם הטהור הרב החיד"א את החלוצי הקדושים
המפרש הגדול
לצאקהרונים
 מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

המחשבה.

וְזֶה מה שאיתא בספר יצירה (פ"א מ"א) בשלושים ושתים נתיבות פליאות חכמה חקק י"ה **בספר וסופר וספור, כי הספר הוא הדבור** שמאיר בו אור החכמה (לשון ספיר ויהלום). **הסופר הוא** כח השכלי **הפותח האותיות** במחשבה, והיא הבינה, **והספור** לשון מפעיל, שגורם לדיבור להיות מאיר, **הוא החכמה המאיר למחשבה, ונקרא בחינה זאת** שהיא הבינה שהיא בחינת היין כאמור **מחשבה מבין דבר מתוך דבר**, שאותיות המחשבה שמשם נובעות אותיות הדיבור, נובעים מ'תוך' הארת החכמה שהיא המפעילה ומאירה את הארת השכל אשר בהם.

רק האותיות שבמחשבה שהם הבחינה הפנימית לאותיות התורה הנקראים בדיבור **נקראים סוד ה', פי אי אפטר להבין מה שבמחשבה, אף פשמוציאן לחוץ רק אז** אפשר להבינם, **וזה** פעולת המחשבה הפנימית שמוליד הקול **נקרא יין, גימטריא סוד** ומשם מתגלית חכמת התורה, בבחינת **שבועים אנפין לאורייתא** - שבועים פנים לתורה.

והנה במחשבה נחקקים כל המצוות במחשבה שהיא למעלה מאותיות נחשבים כל המצוות בבחינת חקיקה שהם מציאות אחת עם המחשבה ובה הם נחלקים לפרטים כאמור, **רק הטעמים** טעמי המצוות **המה בחכמה** שהיא למעלה מהאותיות, ושם נכללים המצוות בכללות, באור אחד יחיד שבו מתאחדים כל המצוות, וממנה הם נובעים, **שהיא המשכיל**

מלשון 'מפעיל' - הכח המביא אל הכח השכלי את עצם הארת השכל שמכוחו הוא מהרהר וחושב, **וכמו שמשכיל כפי מהות ורצון הכח המשכיל כן חוקק במחשבה** שבה הארת המשכיל יוצא לפועל בכח השכלי.

וזה (שמות כד א) **'אל משה אמר' ולא פרוש מי** כי היא בחינת החכמה שלמעלה מהעולמות ועל ידה מתגלה שם הוי"ה שממנו מתגלית החכמה, **ולא אמר מה שאמר**, כי נתגלה כאן למשה רבינו עצם חכמת התורה, **והיינו** לפי זה יובן המשך **הכתוב בהמשך הדברים** (שם כד יד) **'אשר כתבתי להורתם הן המצוות שבמחשבה** שנמשכו במעמד הר סיני ממדרגת 'חכמה' אף לדרגת 'מחשבה', **ואחר כך נתגלו לחוץ לדבור החיצון** שהם בחינת מצוות מעשיות.

כפי שנתבאר בדברי רבינו אור

הוא גדול, כי יש משל על אותיות הגדולים, לאחד שבנה עיר מוקפת חומה ועשה בחומה מגדלים גבוהים, והם בשביל שני דברים, אחד שהוא כלי ומקום להסתכלות הצופה למרחוק והשני ששומרי העיר יושבים שם. וכתב (בראשית כט טז) **'שם הגדולה לאה'**, דהיינו ה"א גדולה שהיא ה"א ראשונה דהיינו אותיות של המחשבה, והם גם כן כלים להסתכלות, דהיינו חכמה ששורה עליהם. והם גם כן שומרים, דהיינו אם לפעמים נחלשו המוחין, כמו באמצע התפלה ומדבר בלא אהבה ויראה, הנה על ידי אותיות המחשבה יכול לחדשם ולדבר שוב בדחילו ורחימו כבתחילה, והיינו שומרים, מדת אהבה ומדת יראה. **והנה כאן משתעי קרא מיין שהוא שמחה כנזכר, שהוא מחשבה, אותיות בשמחה**, שעליה מרמז אות החי"ת שהוא תבונה, שהיא תמונת ו"ז שהוא בן ובת, רוצה לומר קול ודיבור, וכשהבן ובת הם ביחד, אז 'צאינה וראינה וגו' בעטרה שעטרה לו אמר' (שיר השירים ג יא), וזהו עטרה שעל גבי החי"ת על כן החי"ת שבכאן גדולה, יבין. ע"כ.

ולאחר שנשלמה יציאתו של הדיבור הפנימי אל הדיבור החיצון, שהאדם מדבר דברי שכל המתעוררים מכח עיון המחשבה, **נופל בו השכל והחכמה** היא הבחינה הפנימית והגעלה יותר מהמחשבה, והיא השורה על הדיבור הפנימי שהוא אותיות המחשבה, ואף על פי שהדיבור יוצא בפועל על ידי דרגת הבינה, אך כשהוא יוצא לעולם הוא נעשה קומה שלימה, ואז שורה בו שורשו של הדיבור בספירות העליונות, שהוא החכמה.

וכמו שפירשו בזוהר (פנחס רמח.) על הפסוק (משלי ג יט) **'ה' בחכמה יסד ארץ'** - **אבא יסד ברתא** החכמה היא המייסדת ומשפיעה לבחינת בית שהוא הדיבור (המכונה 'מלכות' כיון שהוא השלב הסופי של גילוי החכמה), כלומר שאורה של הדיבור נבנית ומייסדת גם מהחכמה, והיא הנותנת כוח לגמור את אותיות הדיבור מתוך עומק הנפש מבלי שיהיה יחשוב באותיות שמוצא מפיו בפרטות כל אות ואות.

והשכל הנופל על הדיבור שהוא בבחינת חכמה **אינו רק נקדה**, נקודה סתומה שלמעלה מהגדרת ותפיסת המחשבה, כי החכמה היא ניצוץ המבריק בפתע פתאום הארה סתומה שעדיין לא נפתחה בכוח ההבנה בחכמה, ומטעם זה אין בו ממשות הבנה באופן של אותיות ותיבות סדורות, אלא הוא רק פתח פותח להבנה, **שהרי אין בו אותיות, רק מושף ההארה** השכל מאיר לתוך הדיבור הפנימי שבו נמשכת הארתו את האור שמביא את הבהירות של החכמה לתוך אותו הדיבור, אבל הוא עצמו אינו מתגלה, אלא שמושר את האור אל שכל האדם ואל דיבורו, ופועלו הוא - **האין להיות** המחשבה והדיבור, וזהו "יסד ברתא" שמייסדת ומסדרת את האור ששורה על הדיבור, **וחוקק האותיות במחשבה** אור השכל חוקק אותיות, אל ההבנה שנסדרת במחשבה באופן של אותיות

אור חדש מאיר עינים ומאיר לבבות בטרקלין החסידות

ליבת הקהילה

הספר הקדוש 'מאור עינים' המבואר
 להרה"ק רבי מנחם נחום זי"ע"א מטשערנאביל
 בעריכה מפוארת עם ביאור בהיר ומוזקק

